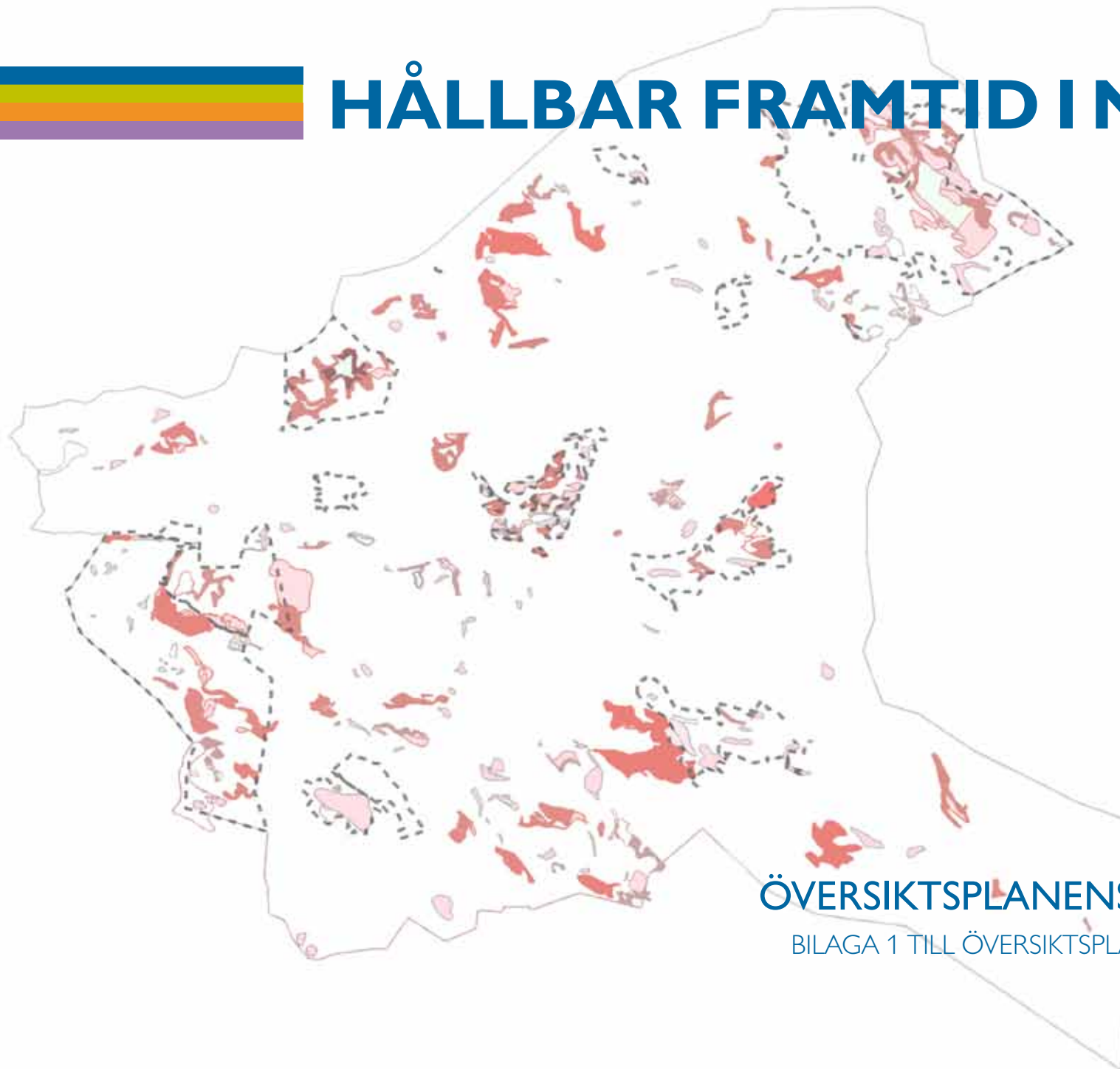

HÅLLBAR FRAMTID I NACKA

ÖVERSIKTSPLANENS UNDERLAG

BILAGA 1 TILL ÖVERSIKTSPLAN, ANTAGEN 2012

Politiskt ansvar för översiktsplanen

Kommunstyrelsen

Kommunens projektorganisation

Projektägare: Anders Ekengren, stadsbyggnadsdirektör

Projektledare: Sven Andersson, översiktsplanerare

Delprojektledare och projektledare sektorprogram

Johan Aspfors, kulturmiljöprogram

Birgitta Held Paulie, miljöfrågor

Peter Lundin, GIS-kartor

Lina Malm, kustprogram

Marianne Möller, trafikstrategi

Magnus Rothman, grönstrukturprogram

Medverkande tjänstemän

Ulrika Andersson, idrott och fritid

Anders Börjesson, näringslivsfrågor

Marilou Forsberg Hamilton, vatten och avlopp

Emil Hagman, trafik

Kristina Heuman, barnomsorg och utbildning

Karin Westling, kultur

Anna Green, energifrågor

Katarina Kjellberg, trafik

Jan Landström, trygg och säker

Per Leckström, fastighetskontoret

Nina Mautner Granath, folkhälsa

Lotta Nordkvist, social omsorg

Ann-Christin Rudström, översiktsplanering

Elisabet Rosell, park och grönstruktur

Mårten Sessler, kommunikationsstrateg

Karolina Stenström, kartor

Lisa Ståhlberg, statistik

INLEDNING

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de allmänna intressen som har betydelse för användningen av mark- och vattenområden. Riksintressen enligt miljöbalken ska redovisas särskilt. I den här översiktsplanen har vi valt att redovisa befintliga förhållanden, inventeringar och prognoser i ett särskilt dokument som kallas "Översiktsplanens underlag". Uppdelningen har två syften. Dels blir själva översiktsplanen med kommunens ställningstaganden inte så omfattande, dels kan underlagsmaterialet uppdateras kontinuerligt för att vara aktuellt när det åter är dags att revidera Nackas översiktsplan.

MARK- OCH BEBYGGELSESTRUKTUR

Nackas historiska utveckling är resultatet av det geografiska läget mellan huvudstaden och skärgården, med farleder och speciella naturgeografiska förutsättningar. Kommunen utgörs av en urbergsplatå och är till stor del präglad av det varierade landskapet med bergen, sprickdalarna, skogen och vattnet. Gränserna mellan de olika elementen i landskapet är tydliga. Branta klippor stupar ner mot hav och sjöar eller mot odlade dalgångar. Kombinationen sjöled och tillgång till odlingsbar mark har gett upphov till våra äldsta gårdar och utmed 1800-talets ångbåtsleder ligger sommarvillor och industrier som varit beroende av goda kommunikationer. Senare väg- och brobyggen och framför allt järnvägen till Saltsjöbaden har bidragit med andra typer av miljöer som villasamhällen, tätortscentra och industrier. Ända in i vår tid har emellertid Nackas natur styrt utformning av både bebyggelse och infrastruktur.

Bebyggelsehistorisk utveckling

Namnet Nacka härrör från det bruk med bland annat järnhantering och kvarnar som Gustav Vasa anlade vid Nacka ström intill berget Nacken söder om Järlandsjön. Vid denna tid var trakten en jordbruksbygd, men vid gränsen mot Stockholm fanns vårdinstitutionen Danvikens hospital som hade anlagts vid 1500-talets mitt. Sicklaön fick genom Saltsjöbanan på 1890-talet järnvägsanknutna industrier och villasamhällen. Slutstationen Saltsjöbaden blev en kur- och villaort vid Baggensfjärden för välbeställda stockholmare. För liknande målgrupper skapades utmed Saltsjöbanan villasamhällen som till exempel Storängen och Saltsjö-Duvnäs under de första åren av 1900-talet.

Nackas industriella centrum låg länge på västra Sicklaön som hade blivit attraktiv för denna typ av verksamhet tack vare läget vid järnvägen och närheten till Stockholm. I anslutning till industrierna byggdes Finnstorps centrum och flera bostadsområden, till exempel Sickla strand, från sent 1940-tal. Punkthusen på höjderna Ekudden, Tallbacken och i Alphyddan byggdes på 1950- och 1960-talen. Norra kustens direktkontakt med huvudstaden och den stora farleden ledde till att strandnära ångkvarnar, varv och andra tunga industrier etablerades. Detta område var länge isolerat från övriga Nacka på grund av avskärmade bergshöjder och djupt

inskjutande vikar. Östra Sicklaön fick genom Ektorp en centrumbildning med kringliggande villa- och bostadsområden på 1930- och 1940-talet. På 1960-talet byggdes Nacka sjukhus på höjden mellan Ektorp och Skogalund.

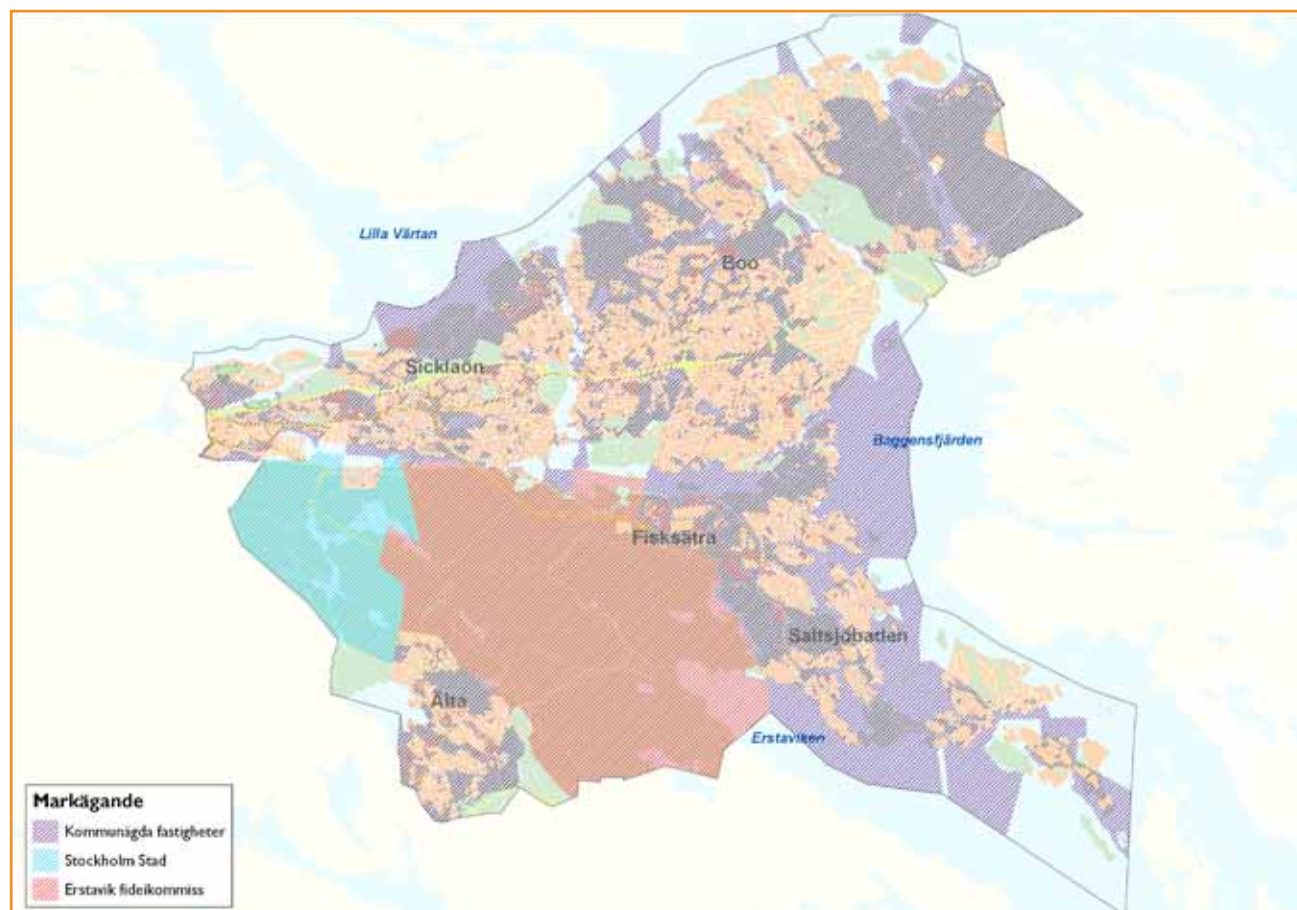
Motorvägen till Värmdö med förgrening till Saltsjöbaden anlades på 1960-talet och i början av 1970-talet. Vägen ledde till en utveckling av centrala Sicklaön vid Järlehöjden där skolor och annan samhällelig verksamhet fanns i anknäring till Järle industriområde. Ett stadshus och ett handelsområde anlades vid motorvägen. Stadshuset stod färdigt 1961 och affärsgallerian Nacka Forum ersatte handelsområdet Skvaltän 1990. Motorvägen till Saltsjöbaden gav också upphov till Fisksätra med storskaliga flerbostadshus och radhusbebyggelse, samt till flerbostadshus och Tippens centrum i västra Saltsjöbaden.

Boo hade länge en lantlig prägel men jordbruket upphörde successivt kring 1900 och markerna blev attraktiva för sommarhusbebyggelse. Grosshandlarvillor i snirklig trähusarkitektur har blivit något av ett signum för Boo. De centrala delarna av Boo började bebyggas i större utsträckning efter att området hade fått förbindelse med fastlandet genom Skurubron 1915. Utmed Värmdövägen uppstod olika bebyggelsekoncentrationer som till exempel landsvägscentrumet i Björknäs med bussdepå alldeles intill Skurubron. På 1960- och

1970-talet uppfördes Västra Orminge med centrum och flerbostadshusbebyggelse. Idag sker en omfattande omvandling av fritidshus till permanentbebyggelse i hela Boo. Älta förlorade sin jordbrukskaraktär under 1900-talets första årtionden då markerna avstyckades för fritidshus och egnahem. På 1960-talet utökades Älta med Stensö centrum och flerbostadshus.

Markägande och marknyttjande

Nacka kommun har en landareal på 9 550 hektar. Kommunen har historiskt dominerats av stora markägare. Danvikens hospital, Erstaviks fideikommiss, Boo gård och Velamsunds gård är exempel på stora sammanhängande markinnehav. Erstavik är fortfarande en mycket stor markägare i kommunen. Nacka kommun äger drygt 4 800 hektar. Markinnehavet omfattar framförallt kommunala naturreservat samt planlagd gatu- och parkmark, men även en del obebyggd mark inom samtliga kommundelar. Den bebyggda marken ägs till största delen av olika enskilda aktörer som fastighetsbolag, exploitörer, bostadsrättsföreningar och privatpersoner. Knappt hälften (cirka 47 procent) av Nackas landareal utgörs av tätortsmark, i denna ingår även planlagd parkmark. Resten är natur, det vill säga skog eller öppen mark. Av naturmarken är ungefär hälften betecknad som produktiv skog, åker eller betesmark.

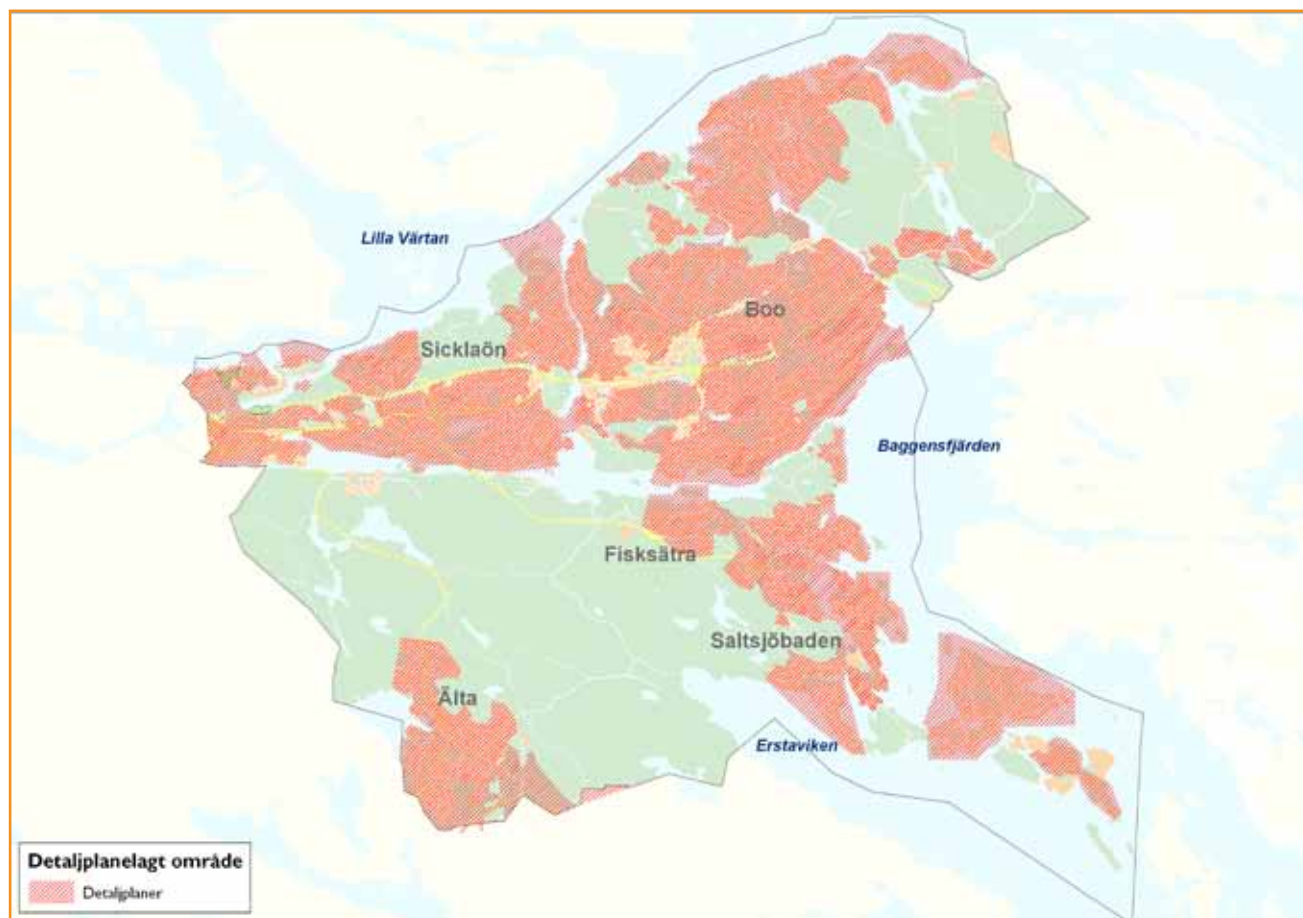

Befintliga planer och program

Gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2002. För Sickla finns en fördjupning av översiktsplanen som antogs 1999. Båda dessa planer upphör att gälla i och med att en ny översiktsplan antas. Merparten av Nackas bebyggda områden har gällande detaljplan. De mest betydande planlösa områdena finns i centrala Boo och i Hästhagen, men även vissa delar av Sicklaön, Östra Boo, Saltsjöbaden och Gåsö saknar detaljplan. Förutom de formella PBL-planerna (plan- och bygglagen) finns ett antal program och policydokument med riktlinjer för bebyggelseutvecklingen och användningen av mark och vatten.

De viktigaste är:

Kvalitetsprogram för Nackas norra kust	antaget 1999
Program för Älta centrum	antaget 2005
Program för Finntorpsområdet	antaget 2006
Förnyelseplaneringen i Boo	uppdateras successivt
Dagvattenstrategi och dagvattenpolicy	antagna 2008 respektive 2010
Grönprogram	antaget 2011
Kustprogram	antaget 2011
Kulturmiljöprogram	antaget 2011
Detaljplaneprogram för Orminge centrum	under utarbetande

BEFOLKNING OCH BOENDE

I slutet av 2010 hade Nacka kommun 90 180 invånare. Befolkningstillväxten har varit stark under hela 1900-talet och särskilt de senaste 10 åren på grund av ett omfattande bostadsbyggande. I kommunen finns idag cirka 36 000 bostadslägenheter varav cirka 22 000 i flerbostadshus och 14 000 i småhus. Redovisade prognoser grundar sig på ett fortsatt stort bostadsbyggande.

PROGNOS FÖR FRAMTIDA BOSTADSBYGGANDE

Nacka kommun gör kontinuerligt bostadsbyggnadsprognoser som uppdateras fyra gånger per år. Enligt den senaste prognosen tillkommer under åren 2011–2020 cirka 7 000 nya lägenheter i flerbostadshus och cirka 2 000 nya småhus. Sammanlagt innebär detta ett tillskott på nästan 9 000 nya lägenheter under en 10-årsperiod. Kvarnholmen är det område som skulle få det största enskilda tillskottet (cirka 2 000 lägenheter), men betydande tillskott av lägenheter i flerbostadshus förväntas också i Finnboda, Tollare, Orminge centrum,

Fisksätra och Älta. Merparten av de nya småhusen beräknas tillkomma genom omvandling av fritidshusområden till permanentbebyggelse i Boo och på Älgö. Nedanstående tabell redovisar prognosen fördelad på olika kommundelar. ”Justering nya projekt” är en uppskattning av sådana projekt som idag är okända, men som troligtvis dyker upp under perioden.

Enligt prognosen skulle både Sicklaön och Boo få ett betydande tillskott av lägenheter, men den procentuellt största ökningen skulle bli i Älta. Naturligtvis kan vissa bostadsprojekt skjutas på framtiden eller helt skrinläggas, men även om detta skulle inträffa i några fall så kommer Nacka otvivelaktigt få ett betydande bostadstillskott under de närmaste 10 åren.

Kommundel	Nya lägenheter i flerbostadshus 2011–2020	Nya lägenheter i småhus 2011–2020	Nya lägenheter totalt 2011–2020
Sicklaön	3 552	149	3 701
Boo	1 537	1 094	2 630
Fisksätra-Saltjöbaden	673	230	903
Älta	814	516	1 330
Justering nya projekt	400		
Nacka kommun	6 976	1 989	8 965

PROGNOS FÖR BEFOLKNINGS- UTVECKLINGEN 2011–2020

Under prognosperioden 2011–2020 beräknas folkmängden i Nacka kommun öka med 23 000 invånare, från cika 90 000 till drygt 113 000 personer. Flyttnettot förväntas i genomsnitt vara cirka 1700 personer per år och födelseöverskottet 750 personer per år. Antalet inflyttade beräknas vara i genomsnitt 8 600 personer per år medan antalet utflyttade uppskattas vara 6 900 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på cirka 1 700 personer för varje år under prognosperioden. Antalet

barn som föds förväntas vara 1 400 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till ungefär 700 personer per år. Detta medför en naturlig befolkningsökning med cirka 700 personer per år. Nedanstående tabell redovisar befolkningsprognosen per kommunedel.

BEFOLKNINGENS ÅLDERS- STRUKTUR

Nacka har en förhållandevis ung befolkning. Genomsnittsåldern är 38 år jämfört med rikets 41 år. Enligt befolkningsprognosen kommer genomsnittsåldern i Nacka att öka något, men skillnaden mot riket kommer att öka från 3 år till 3,7 år. Nacka har i förhållande till riket betydligt fler invånare i åldrarna 10–15 år och 33–47 år, vilket är en följd av ett stort antal barnfamiljer. Kommunen har å andra sidan färre invånare i åldrarna 20–30 år, 54–64år och över 68 år än genomsnittet i riket.

Kommundel	Invånare 2010	Invånare 2020	Ökning antal	Ökning procent
Sicklaön	33 265	43 900	10 600	32
Boo	28 748	35 500	6 700	23
Fisksätra-Saltsjöbaden	17 743	19 900	2 200	12
Älta	10 240	13 800	3 600	35
Restförda	112	100	0	0
Nacka kommun	90 180	113 200	23 100	26

Förändringar i befolkningsstrukturen är alltid svåra att förutsäga eftersom man aldrig vet vilka som flyttar in i ett nytt område. Det planerade bostadsbyggandet under de närmaste åren tyder dock inte på en radikal förändring i befolkningens ålderssammansättning. Snarare kan strukturen förstärkas då det förväntas en kraftig ökning av både förskolebarn och personer i åldrarna 24–45 år, särskilt i prognosperiodens mitt. Antalet tonåringar förväntas sjunka i början av perioden för att sedan åter öka. I prognosperiodens inledande år förväntas andelen yngre pensionärer (65–70 år) öka kraftigt. Under periodens senare del sker däremot en ökning av både åldersgruppen 45–64 år och de över 70 år.

BOSTADSBYGGANDE OCH BEFOLKNINGSUTVECKLING 2020–2030

Bostadsbyggandet under decenniet efter 2020 är mycket osäkert. Utgår vi från översiktsplanens målsättningar och strategier kan vi emellertid räkna med ett fortsatt kraftigt bostadsbyggande på Sicklaön och kring lokala centra med bra kollektivtrafik. En mycket preliminär prognos kalkylerar med cirka 7000 nya bostäder mellan 2020 och 2030. Med denna nivå på bostadsbyggandet

får vi räkna med en fortsatt kraftig befolkningsökning och Nacka. Om den nuvarande utvecklingen fortsätter kan Nacka kan mycket väl ha betydligt mer än 130 000 invånare 2030.

ARBETSPLATSER OCH HANDEL

Historiskt har Nacka, och framförallt Sicklaön, varit ett betydande industrisamhälle. Utvecklingen inleddes redan på 1500-talet med verksamheterna vid Nacka ström. Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet förlades en mängd industrier till Sicklaöns västra del, när många verksamheter flyttade ut från centrala Stockholm. Idag är de flesta industrier nedlagda eller flyttade och tjänstesektorn dominerar Nackas näringsliv. De senaste decenniernas tillväxt för handeln har lett till att denna näring inte bara fyller en servicefunktion utan också är betydelsefull för kommunens arbetstillfällen.

MÅNGA SMÅ FÖRETAG I EN STOR TJÄNSTESEKTOR

Näringslivet i Nacka kännetecknas av det stora antalet företag. I Nacka finns totalt 10 600 företag, vilket kan jämföras med Huddinge som har drygt 8 000 företag trots större befolkning. De små företagen är helt dominerande, bland annat finns drygt 6 000 företag utan anställda, vilket tyder på en utbredd entreprenörssamhet.

STORT HANDELSUTBUD MED BRA KOMMUNIKATIONER

De två största handelsområdena i Nacka är Sickla köpvarter med 70 000 m² och Nacka Forum med 52 700 m². I båda områdena finns ett stort utbud inom både livsmedel och fackhandel. Något som kännetecknar både Sickla köpvarter och Forum Nacka är deras förhållandevis goda kollektivtrafikförsörjning, vilket är ovanligt för större handelsområden. Förutom dessa båda dominerande områden finns ett antal lokala centra i Älta, Fisksätra, Saltsjöbaden, Ektorp, Björknäs och Orminge. På Sicklaön finns även andra större etableringar för exempelvis livsmedelshandel och byggvaror.

Nackas näringslivsstruktur och arbetstillfällens

Bransch	Antal företag	Antal verksamma
Tillverkning	383	2 744
Byggverksamhet	910	2 147
Handel, transport, restaurang, hotell	1 770	7 153
Finans/fastigheter, företagstjänster	2 958	6 949
Utbildning	479	3 948
Kultur/nöje/fritid	771	2 655
Vård och omsorg	648	3 844

FOLKHÄLSA

Nacka kommun ger ut en folkhälsorapport vart tredje år. Följande beskrivning av folkhälsan är en sammanfattning av folkhälsorapporten 2008. Syftet med rapporten är att ge en lägesbeskrivning av hur hälsa, sjuklighet, dödlighet och hälsorelaterade levnadsvanor i kommunen utvecklas. Medellivslängden för både kvinnor och män ökar i Nacka och den är också högre än genomsnittet i både länet och riket. Ohälsotalet har minskat från 30 dagar per person år 2004 till 25 dagar per person 2006. Det är lägre än genomsnittet i länet, men variationerna mellan kommundelarna är stora. Utvecklingen redovisas utifrån de nationella folkhälsopolitiska målen.

Målområde 1: Delaktighet och inflytande i samhället

År 2006 bedömde 77 procent av kvinnorna och 75 procent av männen sin hälsa som god eller mycket god. Det var en förbättring från 2002 och framförallt kvinnorna mådde bättre. Andelen nackabor som deltog i sociala aktiviteter på sin fritid minskade mellan 2002 och 2006, både bland kvinnor och bland män. Valdeltagandet i Nacka ökade med drygt 2 procentenheter i valet 2006 jämfört med 2002, i både riksdags- och kommunvalet. Valdeltagandet varierade mellan kommundelarna och var lägst i Fisksätra, där cirka 64 procent av befolkningen röstade i kommunvalet 2006. Högst var valdeltagandet i Saltsjöbaden där cirka 87 procent röstade 2006. Enligt Jämindex, som är ett samlat mått för skillnader mellan könen, hamnade Nacka på tredje plats av landets 290 kommuner.

Målområde 2: Ekonomiska och sociala förbättringar

I Nacka förvärvsarbetade knappt 78 procent av befolkningen 2005, vilket var högre än länets 74 procent. Andelen vuxna som förvärvsarbetar är högst i Boo, där 81 procent av befolkningen förvärvsarbetar. I Fisksätra är motsvarande siffra 62 procent. Fisksätra är den kommun-del som har lägst medelinkomst och cirka 8 procent av

hushållen i Fisksätra får ekonomiskt bistånd. Män tjänar bättre än kvinnor i alla delar av Nacka. Störst inkomstskillnader mellan könen finns i Saltsjöbaden. Utbildningsnivån är högre i Nacka än i länet. Högst är utbildningsnivån i Saltsjöbaden, där över 60 procent av befolkningen har högskoleutbildning. Bland unga är andelen arbetssökande högre i Nacka än i länet. Över 14 procent av unga vuxna står utanför arbetsmarknaden i Fisksätra.

De flesta nackabor har goda sociala relationer och cirka 90 procent upplever att de får personligt stöd vid personliga problem och kriser. Majoriteten litat på de flesta människor i sitt närområde. I jämförelse med riket och länet ligger Nacka betydligt lägre vad gäller anmälda våldsbrott. I Nacka har andelen kvinnor och män som lider av psykisk ohälsa minskat sedan 2002. Det är fler kvinnor än män som uppger att de lider av psykisk ohälsa (19 procent av kvinnorna och 15 procent av männen). Kvinnor i Nacka uppger oftare än männen att de är stressade och har svårt att sova på grund av oro. Det är fler kvinnor än män som försökt ta sitt liv men flest självmord begås av män, främst i åldern 45–64 år. I den åldersgruppen ligger Nacka över genomsnittet för länet.

Målområde 3: Barn och ungas uppväxtvillkor

Andelen barn som lever i familjer med låg köpkraft är 14 procent i Nacka. Det är lägre än i länet men variationen mellan kommundelarna är stor. Lägst köpkraft har familjer i Fisksätra och högst är köpkraften i Saltsjöbaden.

Tandhälsan i Nacka blir allt bättre. Andelen kariesfria 3-åringar har ökat från 95 procent 2005 till 97 procent 2007. Störst är förbättringen i Fisksätra. Här har andelen kariesfria 3-åringar ökat från 80 till 89 procent.

Fler pojkar än flickor i år 9 säger att de blivit mobbade någon gång (24 respektive 20 procent). Det är fler pojkar än flickor i Nacka som svarar att de väldigt ofta tycker att det är härligt att leva. Skolk är en allvarlig larmsignal. I Nacka har 40 procent av flickorna och 37 procent av pojkarna skolkat minst en hel dag i år 9. Psykosomatiska symtom som huvudvärk och sömnbesvär är vanligare bland flickor än pojkar i Nacka, särskilt i de högre åldrarna. 32 procent av flickorna i år 1 på gymnasiet uppger att de har huvudvärk varje vecka. Motsvarande siffra bland pojkarna är 12 procent. I år 9 svarar 29 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna att de har sömnproblem. Sammanfattningsvis framträder en bild av att många unga kvinnor i Nacka lider av psykisk ohälsa, vilket är oroande.

Målområde 5: Miljöer och produkter

Buller är ett stort miljöproblem i Nacka. De stora bullerproblemen finns inom bebyggelsen utmed de stora trafiklederna. Den ökade vägtrafiken är en källa till utsläpp av kväveoxider och mätningar visar att det är svårt att hålla tillåtna värden för kväveoxid i områden kring infartsleder. I Nacka hade 11 procent av pojkarna och 7 procent av flickorna i förskoleklasserna astma läsåret 2006/07. Andelen barn som drabbas av skador och förgiftningar har minskat något sedan 2002. Nacka ligger under länssnittet, både bland flickor och pojkar. I Nacka fick 25 individer per 1 000 invånare i åldersgruppen 80 år och äldre slutenvård för höftfrakturer. Fler kvinnor än män drabbas, och i jämförelse med länet är andelen kvinnor med höftfrakturer något högre i Nacka. Andelen män med höftfrakturer har däremot sjunkit under länets nivå. Nacka ligger lägre än länet när det gäller andelen äldre som får slutenvård för fallskador. Det är fler kvinnor än män som får slutenvård för fallskador.

Målområde 8: Sexualitet och reproduktiv hälsa

I Nacka görs fler aborter än i länet i genomsnitt. De flesta aborter görs i åldersgruppen 20–29 år.

Målområde 9 och 10: Fysisk aktivitet. Matvanor och livsmedel

Fysisk aktivitet har stor betydelse för människans hälsa och välbefinnande. Endast 8 procent av männen och 5 procent av kvinnorna i Nacka ägnar sig åt minst 30 minuters fysisk aktivitet på måttlig nivå varje dag. Det är lägre än genomsnittet för länet. 23 procent av männen i Nacka motionerar regelbundet, det vill säga minst 3 gånger i veckan. Det är högre än snittet i länet. Andelen kvinnor som motionerar regelbundet är däremot lägre än genomsnittet för länet. Andelen nackabor som äter frukt varje dag har ökat sedan 2002, framförallt bland kvinnorna. Fler kvinnor än män i Nacka (34 respektive 13 procent) äter grönsaker varje dag. Den ökande vikten är ett större hälsoproblem för män än för kvinnor. Närmare 50 procent av de vuxna männen i Nacka klassas som överviktiga, mot knappt 30 procent av kvinnorna. Sedan 2002 har andelen män med fetma ökat, medan fetma bland kvinnor minskat. Övervikten bland barn fortsätter att öka i Nacka. Drygt 14 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna i Nacka är överviktiga i skolår 4. I skolår 8 är motsvarande siffra 12 respektive 15 procent.

Målområde II: Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Andelen kvinnor och män som röker dagligen minskar i Nacka och var år 2006 lägre än genomsnittet för länet. Samtidigt har det skett en ökning av kvinnor som snusar. Andelen vuxna som är högkonsumenter av alkohol är ungefär lika stor i Nacka som i länet. Fler män än kvinnor är högkonsumenter men andelen kvinnor som dricker sig berusade har ökat i Nacka. Cirka 15 procent av männen och 6 procent av kvinnorna i Nacka dricker sig berusade minst 2 gånger i månaden. Totalt sett i Nacka är det fler pojkar än flickor i år 9 som röker varje dag. Andelen flickor som röker har dock ökat markant i Älta. Här finns också den största andelen pojkar som snusar. Det har skett en ökning av alkoholkonsumtionen bland Nackas elever i år 9. Av de alkoholkonsumerande ungdomarna dricker cirka 45 procent av pojkarna och 40 procent av flickorna i år 9 vid ett och samma tillfälle antingen 1 flaska vin eller 4 starköl eller en halv så kallad ”kvarting”, vilket gör dem till storkonsumenter. Andelen elever som storkonsumerar alkohol är betydligt högre i Nacka än i stockholmsregionen och i landet som helhet. Nästan 70 procent av flickorna i Älta och i Saltsjöbaden storkonsumerar alkohol minst en gång i månaden, vilket är en betydande ökning. 12 procent av pojkarna och 8 procent av flickorna har provat narkotika. Den största andelen flickor som har provat narkotika bor i Älta.

Sammanfattande diskussion

Nacka är en välmående kommun med hög medelinkomst och utbildningsnivå. Jämförelser med länet och riket kan dock ge en överdrivet positiv bild av folkhälsan i Nacka. Folkhälsorapporten visar att livsvillkoren skiljer sig mycket mellan kommundelarna och det finns anledning att vara observant på flera områden. Inom fyra områden är utvecklingen alarmerande.

1. Alkoholkonsumtionen bland kvinnor i Nacka ökar. Även andelen nackaungdomar som storkonsumerar alkohol fortsätter att öka, och är nu betydligt högre än i Stockholms stad. Berusningsdrickande bland ungdomar bör få fortsatt uppmärksamhet och tillgängligheten till alkohol begränsas.
2. Övervikt är ett stort hälsoproblem, bland både barn och vuxna. Det är viktigt att samhället planeras så att fysisk aktivitet och sunda matvanor blir ett naturligt val.
3. Det är oroande med den höga andelen unga kvinnor som lider av psykisk ohälsa. Eftersom personer med milda psykiska symptom löper högre risk att drabbas av psykisk sjukdom är det viktigt att ta dessa varningssignaler på allvar.
4. Skador är ett av de största hälsoproblemen bland äldre människor. Andelen äldre som drabbas av höftfrakturer minskar i Nacka, vilket är positivt. För att främja äldres hälsa är tillgången till trygga och säkra inom- och utomhusmiljöer av stor vikt.

UTBILDNING OCH KULTUR

Nacka har höga ambitioner med utbildningen. Världens bästa förskolor och skolor ska finnas här. Den utbildningspolitiska strategin betonar kunskap, arbetsro och valfrihet. Alla barn och ungdomar har rätt till stimulerande lärande, inflytande och trygg arbetsmiljö. Nacka kommun har ett samarbete med Mälardalens högskola och diskussion pågår om en eventuell utbyggnad av högskolan för att tillföra regionen ytterligare högskoleplatser. Samarbete sker också med Mälardalens högskola och KTH i syfte att stärka det lokala näringslivets behov av generell kompetensutveckling och specifik forskningsanknuten teknikutveckling.

FÖRSKOLEVERKSAMHET

Nacka har en förskoleverksamhet med hög kvalitet och många valmöjligheter. Föräldrar kan välja mellan fristående och kommunala förskolor och föräldra kooperativ. Det går även att välja förskoleverksamhet i annan kommun.

Antal förskolor fördelat på kommunalar

Sicklaön	43
Älta	13
Fisksätra	5
Saltsjöbaden	13
Boo	34

Totalt har förskolorna cirka 6 000 barn inskrivna. Det finns cirka 90 familjedaghem som sammantaget har cirka 500 barn inskrivna.

Behovet av förskoleplatser beräknas öka med cirka 2 100 under perioden 2011–2020. Det största behovet av platser kommer att uppstå under senare delen av perioden. Behovet ökar i hela kommunen men främst på Sicklaön och i Boo. En fråga som kommer att bli

mer och mer aktuell är hur kommunen kan skapa bra förskolor i befintliga byggnader. Eftersom antalet barn i ett område varierar mycket över tid finns behov av att kunna omvandla bostäder till förskola eller tvärtom. Detta behov kommer troligtvis att öka eftersom förtätning av befintliga miljöer med största sannolikhet blir dominerande i den framtida bostadsutbyggnaden.

FÖRSKOLEKLASS OCH GRUNDSKOLA

Grundskolorna i Nacka har hög kvalitet. Visionen är ”Världens bästa skola – för alla – varje dag”. För de som ska välja skola finns många olika alternativ, kommunala och fristående skolor med olika inriktningar. Antalet elever var hösten 2010 cirka 11 600.

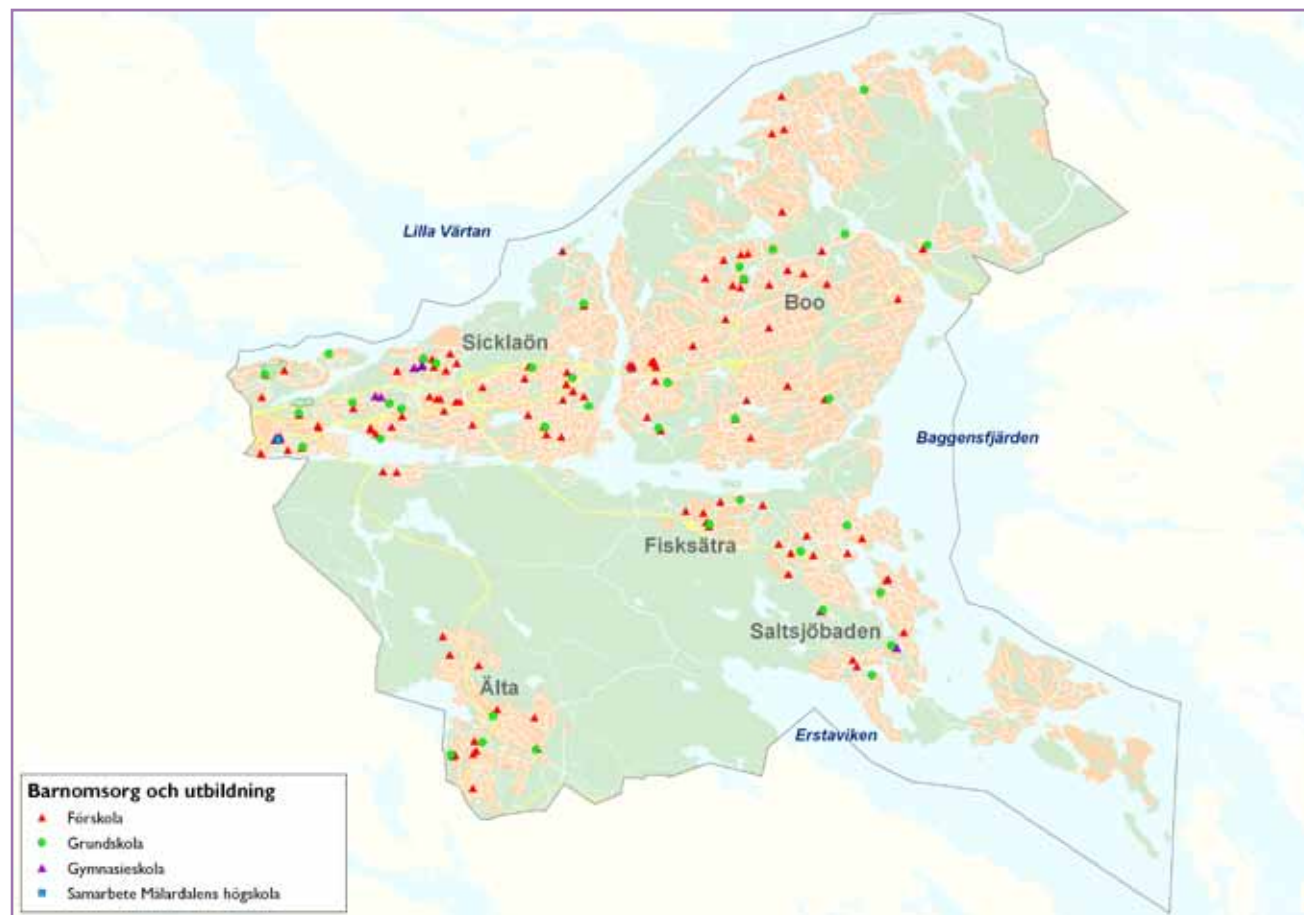
Antal skolor fördelat på kommunalar

Sicklaön	16
Älta	4
Fisksätra	2
Saltsjöbaden	6
Boo	10

Sammantaget är tillgången på skolplatser god i Nacka fram till 2015. I Kummelnäsområdet och i centrala Nacka beräknas antalet barn öka med cirka 50 procent under perioden 2011–2020. Det innebär att en utbyggnad av antalet skolenheter måste ske.

GYMNASIEUTBILDNING

Gymnasieutbildningen i Nacka präglas av öppenhet och mångfald. I kommunen finns för närvarande 10 gymnasieskolor, kommunala och fristående, med olika inriktningar. I många av dessa skolor går elever från andra kommuner samtidigt som Nackas ungdomar har möjlighet att välja gymnasieskola i andra kommuner. Antalet gymnasieelever i Nacka var hösten 2010 cirka 3500.

KULTUR

Kulturpolitiska mål och strategier

Kulturpolitiken i Nacka har fem fokus:

- Nackabornas lust, motivation, intresse och förmåga att uppleva, skapa och aktivt välja kulturella aktiviteter.
- En kreativ och god inre och yttre livsmiljö.
- Ett levande, lokalt kulturliv av hög kvalitet med möjlighet till möten mellan professionella kulturutövare och nackabor.
- Kulturförmedling för att höja kunskapen, nå nya målgrupper och öka tillgängligheten till kultur.
- Kulturarven

Kulturnämndens strategiska mål är:

- Medborgarna ska ha tillgång till en kvalitativ kulturverksamhet
- Medborgarna ska ha tillgång till ett lokalt kulturutbud av god kvalitet
- Medborgarna ska ha möjlighet att påverka kulturutbudet
- Barn och unga ska erbjudas ett brett utbud av skapande kulturaktiviteter
- Nacka kommuns kulturhistoria ska vårdas och levandegöras
- Nackas offentliga konst ska vara tillgänglig
- Kulturaktiviteterna ska vara välbesökta och efterfrågade av medborgarna

I syfte att uppnå målen och stimulera en bred kulturell infrastruktur i hela kommunen, stödjer kommunen organisationer, föreningar och övriga aktörer som producerar och arrangerar kulturverksamhet för Nackas invånare. Barn- och ungdomskultur är särskilt prioriterat. Kommunen har avtal med olika kulturföreningar och kulturkursanordnare och fördelar årligen bidrag och stipendier till kulturaktiviteter. Kommunens strategiska satsningar på kultur innehåller också utveckling av kulturturism och kulturella näringar, som är viktiga utvecklingsområden för tillväxt. En särskild satsning görs de kommande åren för att lyfta fram Nackas kultur- och industrihistoria genom olika projekt.

Allmänskultur

Visionen för biblioteksverksamheten i Nacka är Öppna bibliotek – för lust och mening! I kommunen finns sex folkbibliotek, alla centralt belägna i Sickla (Dieselverkstaden), Fisksätra, centrala Nacka (Nacka Forum), Orminge, Saltsjöbaden och Älta. Biblioteken ska erbjuda lättillgängliga bibliotekstjänster, fysiskt och virtuellt, för alla medborgare och är också en viktig kanal för kommunens medborgarinformation. Varje bibliotek anpassar sitt utbud och sin verksamhet till befolkningen i närområdet och kundernas önskemål. Programutbudet innehåller bland annat sagostunder, författarbesök, läxhjälp och IT-kurser för seniorer.

I kommunen finns också fyra kulturhus: Boo Folkets hus, Dieselverkstaden i Sickla, Fisksätra Folkets hus och Älta Kulturknut. Kulturhusen är viktiga mötesplatser

för det lokala kulturlivet och tillhandahåller lokaler för konstutställningar, scenkonst, kurser och andra kulturaktiviteter. Kulturhusen drivs genom avtal med kommunen. Nya kulturlokaler och ett nytt folkbibliotek planeras också i det nya bostadsområdet på Kvarnholmen.

Nacka är rikt på konst och ett stort antal tongivande konstnärer har genom åren bott och arbetat i kommunen. Många av dessa har bidragit med verk till Nackas skolor, bibliotek, parker och andra offentliga platser. Kommunen köper regelbundet in konst till offentliga miljöer och stödjer konstnärlig utveckling på olika sätt. Kommunens vision ”Den Öppna konsten”, innebär att den offentliga konsten ska bjuda in, beröra och berika människor och mötesplatser. Prioriterade platser för konstnärlig gestaltning är torg, kollektivtrafik, äldreboenden, skolgårdar, parker, förskolegårdar, lekplatser, gator, busshållplatser, vandringsstråk och promenadvägar. En viktig lokal och regional resurs för professionella konstnärer i hela Stockholmsområdet är Konstnärernas kollektivverkstad som ligger i Nacka.

Några viktiga besöksmål inom konst- och museiområdet är:

Grünwaldvillan, Saltsjöateljén

Stora Nyckelviken, med bland annat Nacka hembygds-museum

Nacka konsthall i Dieselverkstaden

Olle och Kajsa Nymans kulturstiftelse med ateljéer och konstnärshem

Stockholms läns museum

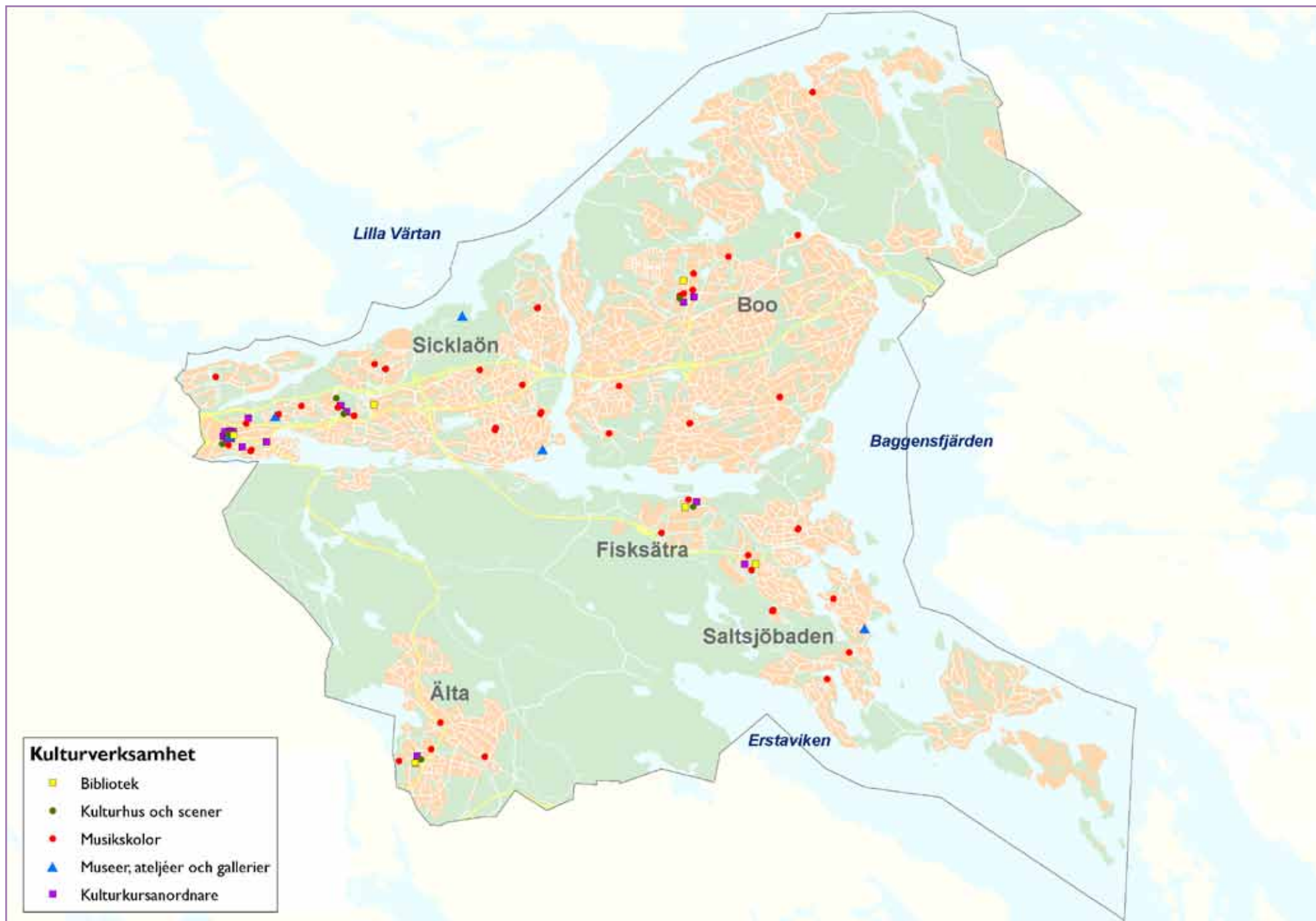
I Fisksätra marincenter vid Baggensstaket i Fisksätra byggs ett museum som preliminärt öppnar hösten 2012. Museet ska visa platsens historia, från vikingatiden till dagens mångkulturella lokalsamhälle. Utgångspunkten för museet är Slaget vid Staket år 1719 då ryska och svenska trupper drabbade samman. Museisatsningen förväntas bland annat utveckla båtutrustning till området.

Barn- och ungdomskultur

Kulturnämnden auktoriserar musikskolor som vill etablera sig i Nacka och satsar särskilda medel för att ge barn och ungdom bättre möjligheter att ta del av ett professionellt kulturutbud och skapande under skoltid. Satsningen kallas Kulturpengen och riktar sig till alla barn inom utbildningsverksamheten, från tre års ålder till och med skolår nio.

Nacka har 2011 åtta auktoriserade musikskolor som bedriver undervisning för barn och ungdomar i Nacka; OEM Nacka, Nacka musikskola, Studieförbundet musikskola, Maestroakademien, Rytmus, Musikania, Saltsjöbadens musikskola och Järlahuset musiksal.

Flera kulturaktörer i Nacka erbjuder kurser för barn och unga inom bland annat områdena dans, teater, sång, bild, cirkus, hantverk och slöjd. Verksamheterna bedrivs bland annat i flera av kommunens grundskolor, i kulturhusen, och i kultur- och föreningslokaler över hela kommunen.

SOCIAL OMSORG

Kommunen har enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunens vision är att Nacka ska fortsätta vara en bra kommun att bo i för äldre och för personer med funktionsnedsättning eller särskilda behov. Det kräver samordnad planering och fokus på hållbar utveckling, både mänskligt och miljömässigt.

Äldreomsorg

Det finns ett brett utbud av särskilda boenden för äldre med stor valfrihet och hög kvalitet. Idag bor cirka 590 Nackabor i särskilt boende för äldre. Hälften av boendena drivs i kommunal regi. Behovet av platser varierar mycket över tid och just nu råder balans mellan behovet och tillgången på lediga platser. De flesta som flyttar in är över 85 år och bor i genomsnitt två år på äldreboendet. De flesta önskar ett boende i det område där de tidigare bott.

I Nacka finns idag fem särskilda boenden för äldre i kommunal regi med totalt 279 platser.

Nacka seniorcenter Ektorp	114 platser
Nacka seniorcenter Sofiero	42 platser
Nacka Seniorcenter Talliden	43 platser
Nacka Seniorcenter Älta	18 platser
Nacka Seniorcenter Sjötäppan	62 platser

I kommunen finns också åtta boenden i privat regi med sammanlagt 425 platser. Av dessa hyr Nacka kommun för närvarande cirka 270 platser. Stockholms stad hyr också ett stort antal platser på boenden i Nacka.

Danvikshem	174 platser
Saltsjöbadens Sjukhus	48 platser
Lillängen	45 platser
Sarvträsk äldreboende	36 platser
Solbacken Vård	28 platser
Gammeluddshemmet	24 platser
Nackahemmet	14 platser
Båthöjden Plaza	56 platser

Nacka kommun köper också enstaka platser utanför kommunen när särskilda behov föreligger. Dessa utgör ca 40 av de 590 platserna.

Planerade särskilda boenden:

Norra Skuru	59 platser, första kvartalet 2012
Tollare	54 platser, prel. 2016

Nuvarande Nacka Seniorcenter Älta flyttar och utökar samtidigt antalet platser med 18.

Boende enligt LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en rättighetslag för personer med funktionsnedsättning.

Rätt till insatser när det gäller boende omfattar:

- Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Det finns en långsiktig planering med en stor delaktighet för de berörda.
- Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför det egna hemmet
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet. Genom ett nytt kundval kommer valmöjligheterna att öka med en specialisering på olika målgrupper och inriktningar. För närvarande bor drygt 100 personer i grupp- och servicebostäder i Nacka.

I Nacka finns idag tre enheter i kommunal regi.

Fisksätra gruppboende	14 platser
Skymningsvägens gruppboende	6 platser
Bergåsens serviceboende	10 platser

I kommunen finns också nio grupp- och servicebostäder i privat regi.

Hedvigslunds gruppboende	14 platser
Vattenverksvägens gruppboende	6 platser
Bråvallavägens gruppboende	5 platser
Rudsjövägens gruppboende	6 platser
Skvaltans gruppboende	7 platser
Ametistens gruppboende	10 platser
Kompassen och Rodrets gruppboende	10 platser
Tellusvägens gruppboende	6 platser
Skogalundsklippans serviceboende	12 platser

Dessutom finns ett boende på Lovisedalsvägen med sex lägenheter där personer bor med hjälp av personlig assistans.

Under de närmaste tio åren finns behov av cirka en gruppboestad per år med sex lägenheter i varje enhet samt två-tre lägenheter per år till personer med behov av boendestöd. För närvarande planeras gruppboestäder på Solsidevägen i Saltsjöbaden och i Tollare.

Boende för psykiskt funktionshindrade

Gruppboestäder för personer med psykisk funktionsnedsättning finns på sex platser i kommunen.

I Nacka finns idag två kommunala gruppboestäder.

Gruppboestaden 197: an	7 platser
Gruppboestaden Måsen	8 platser

I kommunen finns också två gruppboestäder i privat regi.

Ektorpsvägens gruppboestad	7 platser
Skogalundsklippan 22, gruppboestad	4 platser

Ett flertal av de personer som idag bor på gruppboestad saknar fullvärdiga lägenheter. Det innebär att befintliga lokaler måste byggas om, alternativt att man måste hitta lämplig mark där nya bostäder kan byggas.

Dessutom finns behov av tre-fyra mindre lägenheter per år.

KULTURMILJÖVÅRD

Kulturmiljövård är ett av de samhällsintressen som kommunen är skyldig att beakta i samhällsplaneringen. Det främsta syftet med kulturmiljövården är att lyfta fram och värna de historiska uttryck och samband som finns i vår fysiska miljö. Det kan röra sig om allt från flerhundraåriga jordbruksmiljöer till bostads- och industriområden från efterkrigstiden. Det bästa sättet att bevara en kulturmiljö är att den får leva och brukas. Kulturmiljön ska ha plats för avtryck från vår tid, men förändringar ska göras med omsorg och med respekt för den historiska betydelsen.

Att få uppleva historien i vardagsmiljön är en kvalitet med betydelse ur flera perspektiv. Inte minst har det visat sig att närvaron av det förgångna betyder mycket för människans välbefinnande. Historiska inslag varierar och berikar stadsbilden, ger den identitet och historisk förankring. Kulturmiljön har betydelse för kreativitet och företagsamhet och därmed för lokal och regional ekonomisk utveckling.

Kommunens kulturmiljöprogram identifierar de mest värdefulla miljöerna av lokalt intresse och redovisar områden av nationellt intresse för kulturmiljövården. Kulturmiljöprogrammet anger även rekommendationer till hur kulturvärden i den fysiska miljön ska hanteras.

KULTURMILJÖER AV RIKSINTRESSE

Idag finns cirka 1 700 områden i Sverige som bedöms ha så stora kulturhistoriska värden att deras bevarande är av nationellt intresse. I Nacka finns fem områden av riksintresse för kulturmiljövården.

- Stockholms farled och inlopp
- Herrgården Erstavik med omland
- Brukslämningarna vid Nacka ström
- Centrala Saltsjöbaden
- Villaområdet Storängen

Nackas kulturmiljöer av riksintresse redovisas mer ingående i avsnittet Riksintressen på sidan 59.

KULTURMILJÖER AV LOKALT INTRESSE

I kommunen finns, förutom de kulturmiljöer som staten utsett som riksintressanta, ett stort antal miljöer som är intressanta ur ett kommunalt perspektiv. Dessa drygt 40 miljöer redovisas i kulturmiljöprogrammet enligt kategorierna;

Gården-torpet-kulturlandskapet (Erstavik, Källtorp, Skogsö, Boo gård, Kils gård, Velamsund). Områden med tydliga agrarhistoriska uttryck i landskap och bebyggelseskick, varav flera är herrgårdsmiljöer. I flera områden hittas större bestånd av ädellövträd och fornlämningar som vittnar om lång agrar- och bebyggelsehistorisk kontinuitet.

Sommarherrgården (Svindersvik, Nyckelviken, Eriksvik, Tollare). Herrgårdsliknande sommarnöjen från 1700- och 1800-talen. Till kulturmiljötypen kan höra parkanläggningar och kulturlandskapsavsnitt.

Sommarnöjen vid farleden (Fredriksro-Tegelön, Vikingshill, Fågelsången-Grävlingsberg, Eolsudde, Hasseludden-Hamndalen, Stäket-Lännersta, Gustavsvik-Bergholmen, Älgö-Gåsö, Visborgs minne). Kustnära villabebyggelse från 1800-talets senare hälft och 1900-talets första del, som vittnar om Stockholms borgerskaps behov av sommarnöjen utmed ångbåtslederna. Karaktärsfull trähusarkitektur i dramatiskt sprickdalslandskap med inslag av enklare fritidshus, som har stor betydelse för Nackas ansikte utåt mot farlederna.

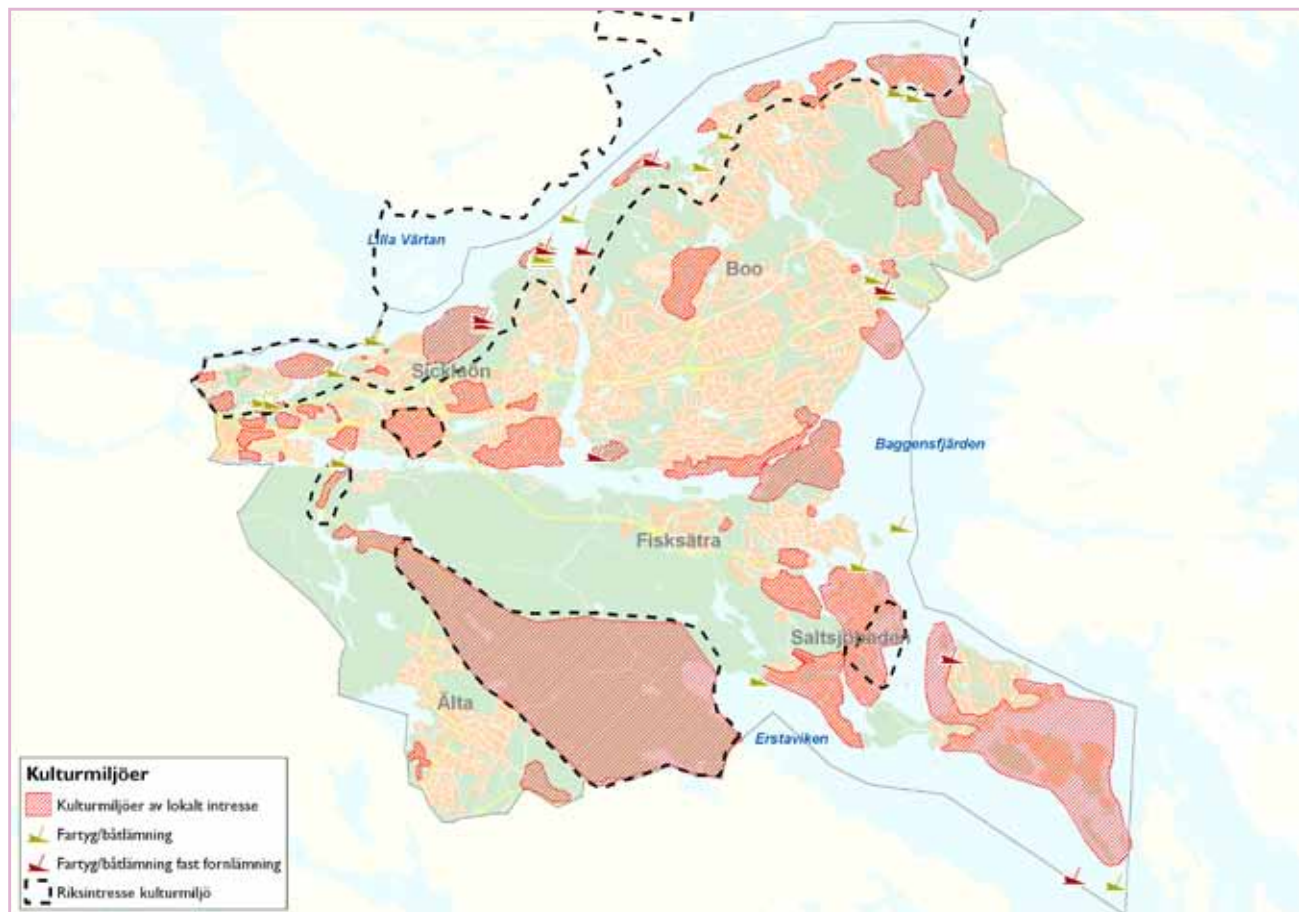
Industri miljöer (Nacka ström, Saltsjöqvarn, Kvarnholmen, Järsla, Sickla, Nacka strand). Industrianläggningar som uttrycker Nackas industrialisering årtiondena kring sekelskiftet 1900, medan brukslämningarna vid

Nacka ström vittnar om tidig vattenkraftsbaserad industri med anor från 1500-talet. Farleden till Stockholm och järnvägen till Saltsjöbaden har haft stor betydelse för lokaliseringen av 1800-talets industrietableringar.

Villasamhällen vid järnvägen (Saltsjöbaden-Garvkroken, Neglingehöjden, Tattby, Solsidan, Storängen, Saltsjö-Duvnäs). Villaområden från åren kring 1900 som uppkommit i anslutning till Saltsjöbanan. Avspeglar tidens strävan att anlägga trädgårdsstäder utanför storstaden. I flera områden finns även påkostad villarkitektur av modernistiskt slag från 1900-talets senare hälft. Järnvägens slutpunkt Saltsjöbaden anlades på 1890-talet som en kombinerad societetsbadort och villastad efter internationella förebilder. Flera av tidens mest namnkunniga arkitekter har varit inblandade i skapandet av dessa villamiljöer.

Folkhemmet (Skogalund, Ektorps-Ugglevägen, radhus i Nysätra, Sickla strand, Finntorp-Talliden, Solsidan). Omsorgsfullt planerade bostadsområden från främst 1940- och 1950-talen med funktionalistisk arkitektur av hög klass. Miljöerna speglar efterkrigstidens expansion men även tidiga kommunala ansträngningar.

Rekordåren (Alphyddan, Morabergsvägen, Stensö, Västra Orminge, Henriksdal, Storkällans kapell, Fågelhöjden). Storskalig bostadsbebyggelse från 1960- och 1970-talen med trafikseparerade stadsplaner som uttrycker de ansträngningar som gjordes för att lösa tidens bostadsbrist. Till kategorin hör även villa- och radhusområden som i likhet med flerbostadshusen har en byggproduktionsanpassad arkitektur.

MARINA KULTURMILJÖER

Kunskapen om kulturmiljöer på land är bättre än kunskapen om marina kulturmiljöer. Det beror till stor del på att det är svårare att utforska marina miljöer. Det är dock viktigt med ökad kunskap om dessa miljöer som berättar om vilken betydelse vattenvägarna har haft både i vardagslivet, för handeln och i krig. Kunskap om var lämningarna finns är viktig för att undvika att dessa miljöer förstörs i samband med exempelvis exploatering, kabeldragningar under vatten, muddring och nya farleder.

Sannolikt finns många marinarkeologiska lämningar, såsom vrak och spår efter ankringsplatser, som ännu inte är upptäckta. Enligt Statens Maritima Museers marinarkeologiska register finns drygt 30 kända fartygs- och båtlämningar i Nackas kustvatten. En del är förlistade fartyg med en osäker position och okänt år för förlisning. Lämningar med en ungefärlig position visas på kartan över kulturmiljöer. Riksantikvarieämbetet digitala fornlämningsregister "Fornsök" ger aktuell information om registrerade lämningar under vatten www.fmis.raa.se.

IDROTT, FRILUFTSLIV OCH REKREATION

I Nacka finns många idrottsanläggningar. En strategi har varit att utveckla idrottsverksamheten i anslutning till grund- och gymnasieskolor så att anläggningarna kan användas både dag- och kvällstid. Bra markområden lämpade för idrottsverksamhet är ofta dyra och många anläggningar i Nacka har byggts i områden med sämre geotekniska förhållanden. Det har lett till att flera anläggningar drabbats av sättningar.

Nackas befolkning beräknas öka med kraftigt de närmaste tio åren och antalet unga beräknas öka med 25-30 procent jämfört med dagens nivå. Intresset för fotboll och simning är stort vilket skapar behov av nya fotbollsplaner och en ny simhall. De befintliga anläggningar som finns har en begränsad livslängd och kräver större investeringar ungefär vart tjugonde år.

Nacka har gott om natur och goda förutsättningar för friluftsliv även om det finns brister lokalt. Det är viktigt att det är enkelt att ta sig till naturområdena. Ett tjugotal sjöar har badplatser och badvattnets kvalitet säkras genom löpande provtagning. Belysta jogging-spår finns i Tattby, Björknäs, Orminge, Velamsund och Hellasgården. Längs flera joggingspår behövs bättre belysning, bland annat ur brottsförebyggande synpunkt, men i naturreservaten är det inte möjligt att installera belysning på grund av rådande föreskrifter. Runt om i Nacka finns så kallade Lugna promenader, skyltade och lättillgängliga promenadstråk avsedda att främja invånarnas hälsa. För att möjliggöra spontan aktivitet

är det viktigt att ha näridrottsplatser som är tillgängliga för alla oberoende av ålder, genus och socioekonomiska förhållanden.

Sicklaön

På Sicklaön uppstår intressekonflikter då nya bostäder byggs och befolkningen ökar. Med fler invånare ökar behovet av rekreationsytor, samtidigt som tillgången på mark minskar.

I området kring Sickla köp kvarter finns en bowlinghall och Dieselverkstaden, som bland annat rymmer en inomhusanläggning för klättersport, lokaler för teater, en biograf, en hörsal, en danssal och en rockklubb. I närheten finns Sickla gymnastikhall som är särskilt anpassad för gymnastikverksamhet. Intill gymnastikhallen ska en konstgräsplan anläggas.

Henriksdal har en konstgräsplan för spontanspel och en fritidsgård men något mer behövs för de unga i området. Terrängförhållanden och andra barriärer gör området otillgängligt och utgör ett hinder för många unga att ta sig till Sickla Köp kvarter, som idag utgör en naturlig samlingspunkt. Eventuellt kan Kvarnholmen bli en ny samlingspunkt. På Kvarnholmen planeras en sporthall med konstgräsplan på taket. I området planeras även för en mindre konstgräsplan för spontanspel, ett parkområde med lekplats samt ett promenadstråk som sträcker sig runt hela Kvarnholmen. Förbättrade kommunikationer längs kust- och vattenvägarna kan bidra till mindre

biltrafik till rekreationsområden kring Nackas kust och till närliggande rekreationsområden utanför Nacka.

Kommunen har satsat mycket på området runt Nacka idrottsplats, som är hjärtat i idrottsverksamheten i Nacka. Bland annat finns här en simhall, gymnastiksal, en ishall, fotbollsplaner och en skatepark. I området anordnas många arrangemang, både inomhus och utomhus. Vid Nacka Forum finns en fritidsgård. Simverksamheten i Nacka har ett stort regionalt intresse, då den bland annat innehåller en bred verksamhet för personer med funktionsnedsättning. I Järla sporthall bedrivs skytteverksamhet på anläggningens elektroniska skyttebanor. Området kring Järla sporthall kan omfattas av en fördjupad översiktsplan (FÖP). Denna kan leda till att vissa anläggningar flyttas och det är då viktigt att hitta bra lägen med trygga och tillgängliga kommunikationer.

Intill den nybyggda Skuru sporthall finns idrotts- och aktivitetsytor som till exempel en fullstor utomhusplan för basket och en femmanna konstgräsplan. Skuru idrottsplats som består av en elvamanna naturgräsplan och en omklädningsbyggnad, har på grund av det geografiska läget begränsade utvecklingsmöjligheter. En alternativ lokalisering kan behöva utredas.

Det finns behov av promenadstråk runt Järlasjön och Sicklasjön. Vissa sträckor används redan idag för rekreation men behöver utvecklas och få förbättrad belysning. Idag används både Järlasjön och Sicklasjön vintertid för bland annat längdskidåkning och skridskoåkning.

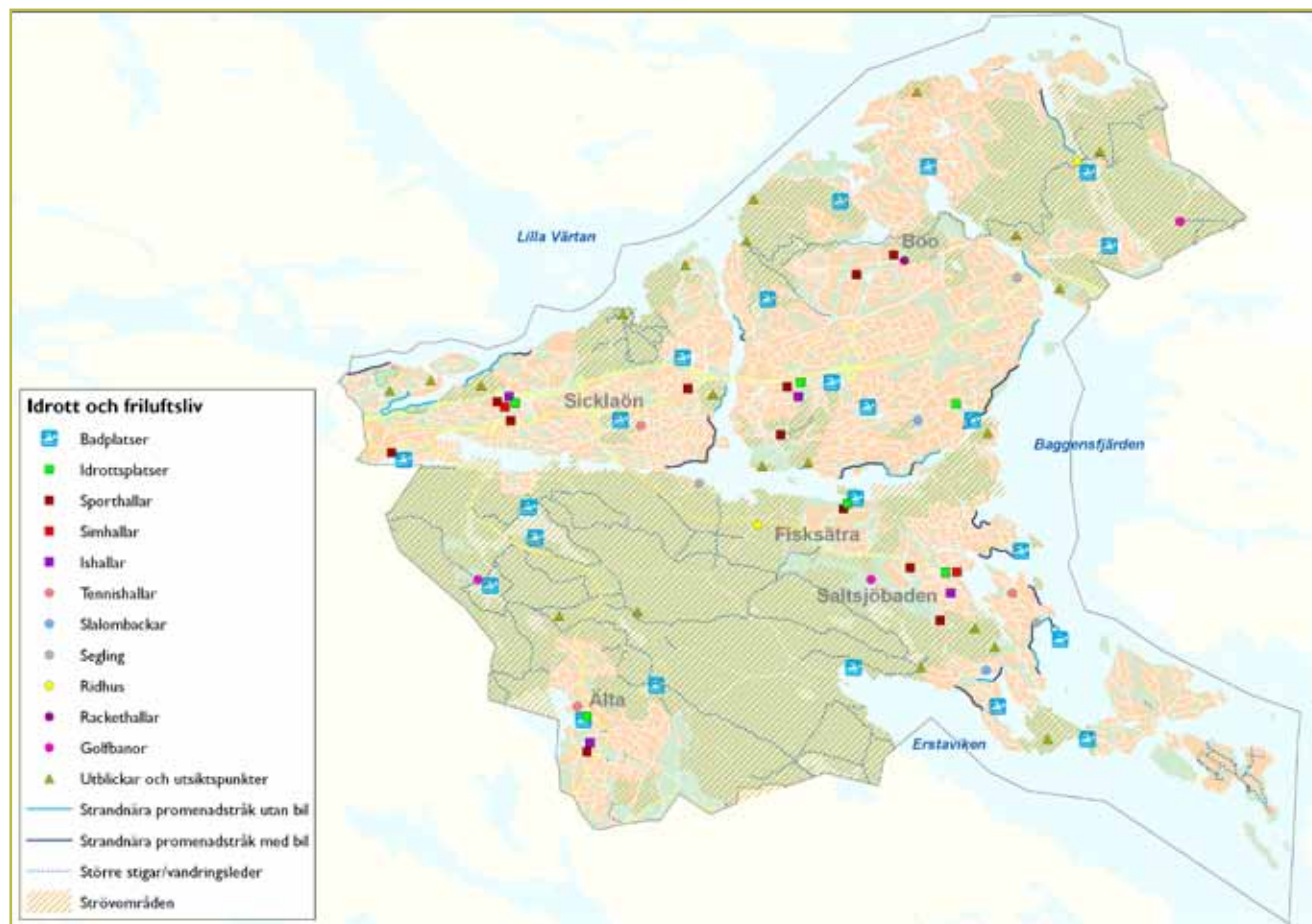

Boo

Tollare bollhall invigdes under 2011, men i övrigt finns ett underskott på anläggningar för idrott och andra aktiviteter i Boo. Det är viktigt att utveckla Björknäs IP men med dagens geografiska läge är utvecklingsmöjligheterna begränsade och en ny lokalisering kan behöva utredas. En huvudanläggning för friidrotten behövs. Björknäs fritidsgård ligger strategiskt placerad i anslutning till en knutpunkt för kollektivtrafiken.

I Orminge har kommunen utvecklat den centrala parken där det bland annat finns tennisbanor och en större lekpark. Inne i centrum ligger även Folkets Hus fritidsgård. I Myrsjöområdet finns en rackethall. Den ligger intill Myrsjö idrottsplats där det bland annat står ett fotbollstält. En upprustning av idrottsplatsen planeras vilken är tänkt att omfatta funktioner för sport- och fritidsaktiviteter samt förbättrad belysning för ökad trygghet och säkerhet. Området ska rymma bland annat en cykel- och skatepark, en konstgräsplan, löparbanor och umgängesytor.

I området Boo gård finns intressekonflikter om badet och Boovallen. I närheten av Boovallens flera fotbollsplaner ligger många bostadshus och den omfattande föreningsverksamheten bidrar till en konstant hög aktivitetsnivå på platsen. Både Boobadet och Boovallen belastar de befintliga parkeringsplatserna, vilka upplevs vara för få. I norra Boo finns inga kommunala idrottsanläggningar. Det finns ett stort behov av en fotbolls-

plan. I Velamsunds naturreservatet finns ett motions-spår och vintertid finns några skidspår. Där finns även ridverksamhet och ett kajakcentrum.

Fisksätra–Saltsjöbaden

2010 invigdes Braxenparken i Fisksätra. I parken finns lekredskap som sandlådor, en rutschkana och gungor för de yngre samt en basketkorg och klätterställningar för de äldre. En konstgräsplan för lek, rörelse och

idrott finns vid Fisksätra allé och i Fisksätra skola ligger en fritidsgård. Norr om Saltsjöbanan ligger Fisksätra sporthall, två fotbollsplaner och tennisbanor.

Huvuddelen av idrottsanläggningarna i Saltsjöbaden ligger vid Tattby. Där finns en tennishall, en större gymnastiksal, en grusplan som delvis används för fotboll samt den nybyggda Saltsjöbadens ishall. I skogen sydväst om Tattby finns ett motionsspår. Saltsjöbadens idrottsplats ligger vid Neglingemaren där även simhal-

len Näckenbadet är belägen. Simhallens placering behöver ses över, då vattnen från Neglingemaren trycker på anläggningen och orsakar tryck- och sättningsskador i husgrunden. I Saltsjöbaden finns generellt för få plana ytor för att möta det stora fotbollsintresset. Saltsjöbadens fritidsgård ligger vid Igelbodaskolan.

Vintersport är stort i Saltsjöbaden och skidåkning är en populär aktivitet. På golfklubbens mark kör en förening upp skidspår. En slalombacke och en rodelbana från 1912 finns vid observatoriet, dessa anläggningar sköts inte av kommunen. En ridanläggning finns vid Drevinge.

Älta

Från Älta centrum till Älta idrottsplats går ett stråk med anläggningar och ytor för både inne- och uteaktiviteter. I området ligger bland annat Älta ishall och Stavsborgs sporthall som är i stort behov av renovering. Det är beslutat att en ny fullstor sporthall ska byggas. Inom området finns också flera fotbollsplaner, de flesta med konstgräs och en med grus. I Älta centrum finns en fritidsgård. I samband med exploateringen av bostadsområdena Hedvigslund och Ältadalen uppstår behov av ytor för spontanaktivitet och fotboll. I Hedvigslund finns en multisportanläggning och ett utegym. Inom området finns även en bollplan. Ältasjön plogas på vintern och erbjuder goda förutsättningar för skridskoåkning. Runt Älta sjön finns ett sammanhängande jogging- och promenadstråk. En ridskola planeras vid Källtorp och många efterfrågar en BMX- och skatepark.

VIKTIGA REKREATIONS-OMRÅDEN

Kombinationen av skärgård och trolsk natur har alltsedan 1800-talet lockat till friluftsliv av olika slag. I Saltsjöbaden anlades kurhotell och badhus. Nacka friluftsområden med Hellasgården har sedan början av 1900-talet utgjort ett av Stockholmarnas mest välbesökta strövområden. Det en mil långa blå spåret från Hellasgården till Solsidan via norra Erstaviken är en av Sveriges äldsta vandringsleder och har haft nästan samma sträckning sedan 1920-talet. I Nacka kommun är det nära till naturen och friluftsliv uppskattas av många. Kommunens mest besökta friluftsområden är Nyckelviken, Velamsund och Nackareservatet-Erstavik. Det senare utgör fortfarande det mest värdefulla friluftsområdet för sydöstra Stockholm inklusive Södermalm med cirka 1,5 miljon besökare per år. Förutom stora skogar och naturområden finns anlagda parker av olika slag, alltifrån bostadsnära lekplatser till strandpromenader och historiska parker. Under sommarhalvåret utgör skärgården en stor attraktion och många kommuninvånare har tillgång till båt. Vintertid lockar långfärdsskridskor på någon av kommunens alla sjöar eller vikar.

Värdetäthet och klassificering av rekreativ grönstruktur

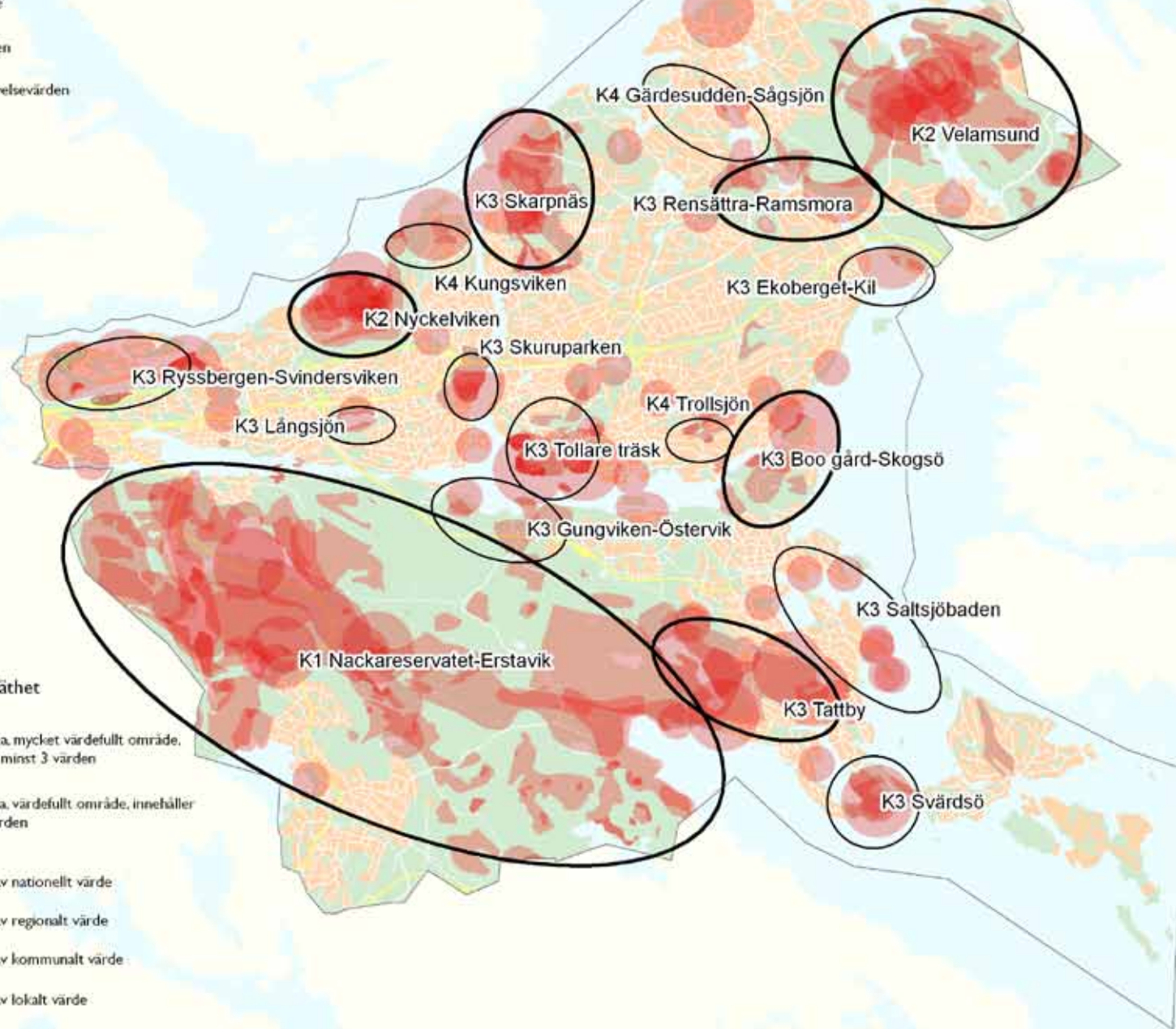
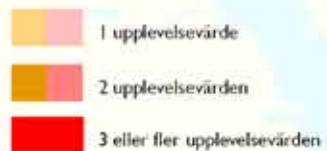
De mest uppskattade miljöerna är ofta de som erbjuder många olika upplevelsevärden. I Nacka finns flera sådana områden. Dessa fungerar som utflyktsområden och attraherar fler än de närmast boende. De kan betraktas som värdekärnor för rekreation. Flera områden ligger i de gröna kilarna men det är angeläget att även lyfta fram några värdekärnor utanför kilstrukturen som exempelvis Tollare, Ryssbergen-Svinderviken, Trollsjön och Skuruparken.

Nackas grönområden har utifrån rekreativa värden klassificerats i fyra klasser där klass 1 är de mest värdefulla. Här återfinns landskap och natur- och kulturmiljöer av högsta värde och som erbjuder unika och/eller många upplevelser. Dessa områden har oftast regionalt värde. För kommunen viktiga områden utgör klass 2 medan klass 3 avser alla lokalt mycket värdefulla områden. Här återfinns parker och bostadsnära skogar av karaktären vardagsnatur. Klass 4 är övriga grönytor av betydelse i stadsmiljön. Dessa redovisas inte här.

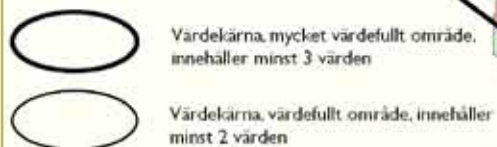
Denna gradering ska ses som ett försök att lyfta fram de mest värdefulla områdena inom kommunen och visa på vilka värden kommunen har att förvalta för kommande generationer och för att utveckla en attraktiv, hållbar grönstruktur. Närhet (avstånd mellan bostad och grönområde) har en avgörande betydelse för att vi ska använda grönområden. Det gäller inte minst barn och gamla. Det innebär att klass 3- och klass 4-områden ofta är mycket värdefulla lokalt och det är viktigt att i fördjupade analyser ta till vara och utveckla dessa miljöer.

Värdetäthet för mycket höga upplevelsevärden

Värdekärnor och värdetäthet

- Klass 1 (K1)** Värdekärna av nationellt värde
- Klass 2 (K2)** Värdekärna av regionalt värde
- Klass 3 (K3)** Värdekärna av kommunalt värde
- Klass 4 (K4)** Värdekärna av lokalt värde

NATURVÄRDEN

NATURTYPER OCH VÄRDEFULLA OMRÅDEN I NACKA

Naturen i kommunen har delats in i ett antal huvudgrupper: barrskogar, sumpskogar, ädellövskogar, triviallövskogar, ångar och betesmarker, våtmarker, sjöar och hav.

Nackas landareal består till stora delar av skog. Skogen upptar drygt 50 procent av kommunens yta, vilket motsvarar drygt 5 000 hektar. Stora delar av skogsmarken har skötts enligt moderna skogsbruksprinciper, men en mindre del av skogarna har länge fått vara orörda och har utvecklat höga värden för biologisk mångfald. Sammanlagt finns drygt 820 hektar skog (barr-, löv- och sumpskog) inom 258 områden som bedöms ha höga naturvärden (klass 1–3). Det motsvarar cirka 15 procent av skogsarealen i kommunen.

Utöver ren skog är bergbranter en vanlig naturtyp i Nacka och ingår i många skogsområden. Ångar och betesmarker med höga naturvärden har en liten sammanlagd areal i kommunen, totalt cirka 26 hektar (13 områden). Det finns sex områden av våtmarker med höga naturvärden (klass 1–3).

Tabell 1 Antal områden med klass 1 – nationellt värde, klass 2 – regionalt värde och klass 3 – kommunalt värde och dess areal.

Naturvärdesklass	Antal områden	Areal
Klass 1 – nationellt värde	1	13,4 hektar
Klass 2 – regionalt värde	124	536 hektar
Klass 3 – kommunalt värde	182	449 hektar

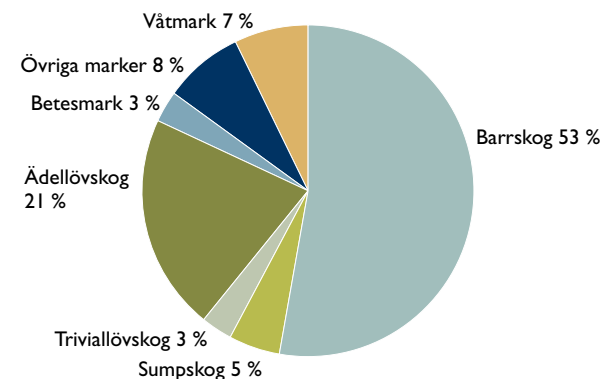
Kunskapen om naturvärden knutna till hav och kustområden redovisas i Kustprogrammet.

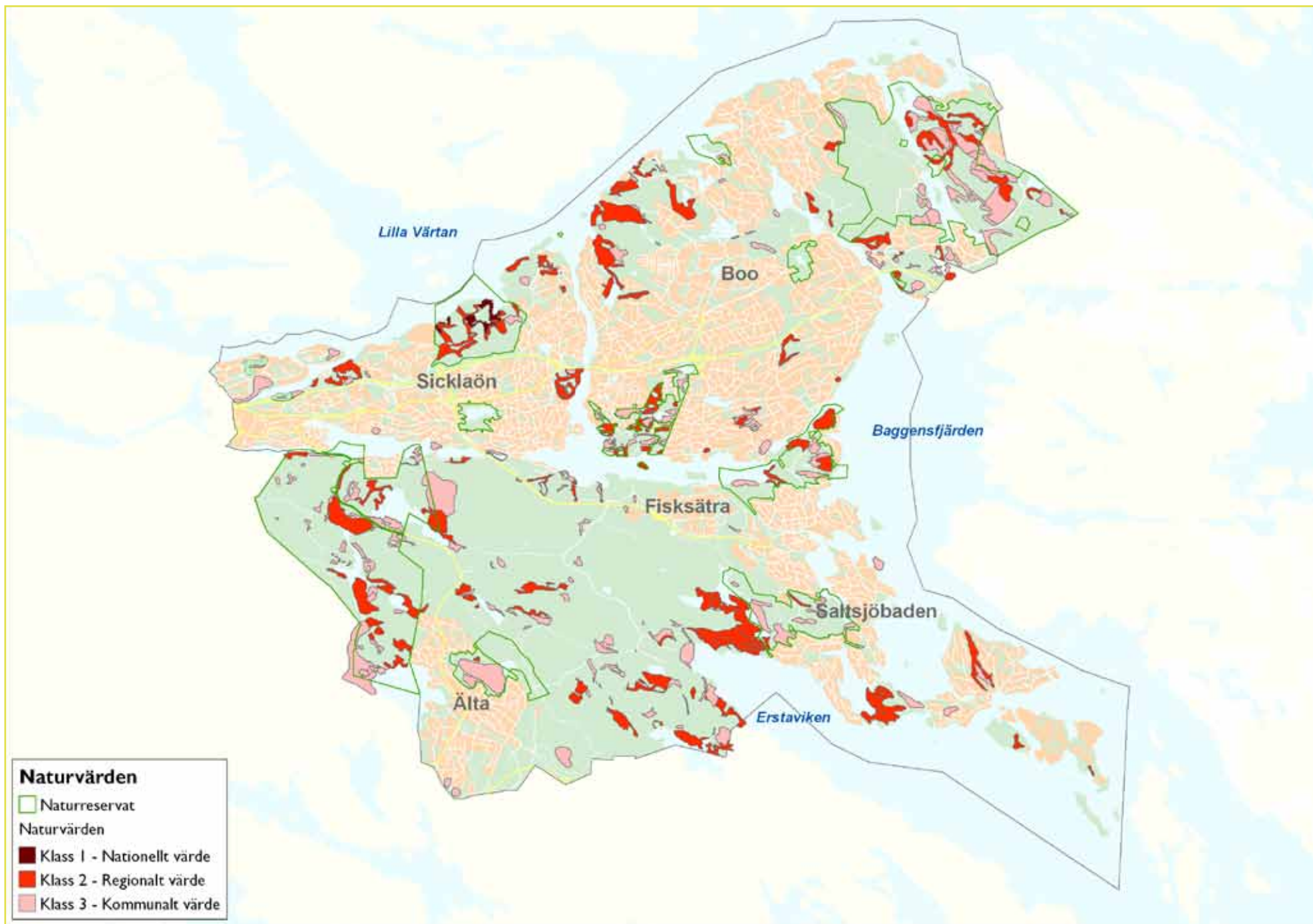
På karta 1 visas alla de områden med värdefull natur (klass 1–3) som nu är kända. Kommunen har totalt 307 områden med höga naturvärden. Ett område är naturområde med naturvärde motsvarande klass 1 (13,4 hektar), 124 områden är områden med naturvärden motsvarande klass 2 (536 hektar) och 182 områden är områden med naturvärden motsvarande klass 3 (449 hektar), se tabell 1 ovan. Endast ett 100-tal av dessa områden var kända sedan tidigare.

Ekologigruppen har hittat cirka 100 nya objekt med höga naturvärden. Skogsstyrelsen, som har fältinventerat skogsområden i delar av kommunen, har hittat cirka 100 nya områden.

Diagrammet visar vilka naturtypsgrupper de naturvärdesbedömda områdena tillhör och hur naturtypsgrupperna fördelar sig arealmässigt. Barrskogar utgör huvuddelen av de värdefulla områdena.

Värdefull natur i naturtypsgrupper

Tabell 2 Värdefull natur i Nacka kommun indelad i naturtyper, klasser, antal områden samt areal i hektar.

Värdefull natur	Klass	Antal	Areal (hektar)
Barrskog	Klass 2	58	294,5
	Klass 3	80	229,3
Sumpskog	Klass 2	9	23,5
	Klass 3	22	25,5
Ädellövskog	Klass 1	1	13,4
	Klass 2	26	116,2
	Klass 3	37	83,8
Triviallövskog	Klass 2	10	17,3
	Klass 3	15	17,4
Betesmark	Klass 2	1	1,4
	Klass 3	12	25,2
Övriga marker	Klass 2	18	72,0
	Klass 3	12	5,8
Våtmarker	Klass 2	2	10,3
	Klass 3	4	62,0

Ekologisk grönstruktur

Spridningssamband och barriärer

Djur och växter kan inte använda samma kommunikationsvägar som människan. I samma takt som tätortens infrastruktur byggts ut har naturens infrastruktur försämrats. De hårt trafikerade vägavsnitten i Nacka utgör på sina ställen en kraftig barriär för flera djurarter.

Vattenområden

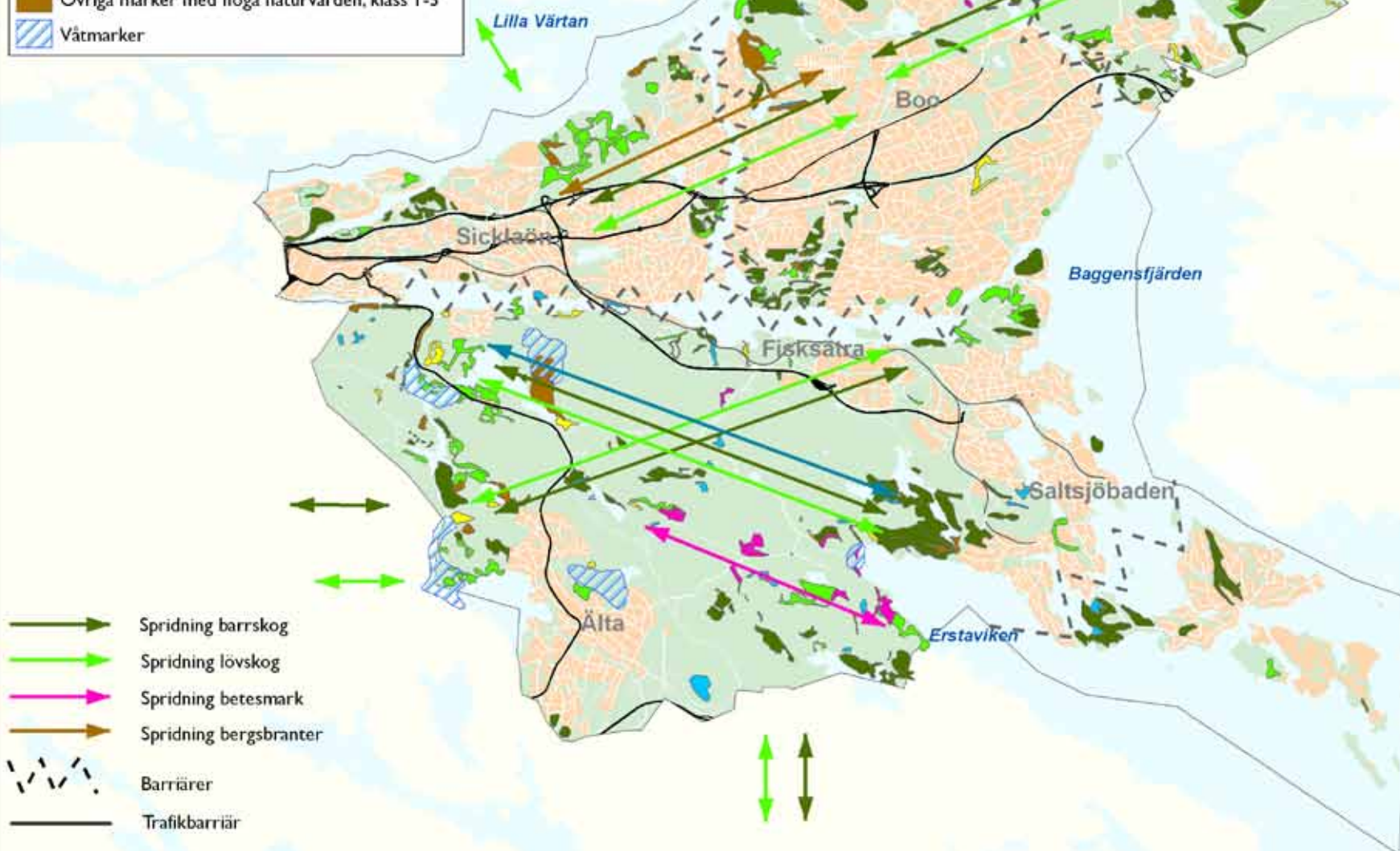
Även vattenområden bromsar till viss del artspridning. Man kan därför anta att spridningen av växter och djur är relativt liten mellan den norra och södra delen av Nacka kommun.

Värdefull natur

- Barrskogar med höga naturvärden, klass 1-3
- Sumpskogar med höga naturvärden, klass 1-3
- Ädellövskogar med höga naturvärden, klass 1-3
- Triviallövskogar med höga naturvärden, klass 1-3
- Naturbetesmarker med höga naturvärden, klas 1-3
- Övriga marker med höga naturvärden, klass 1-3
- Våtmarker

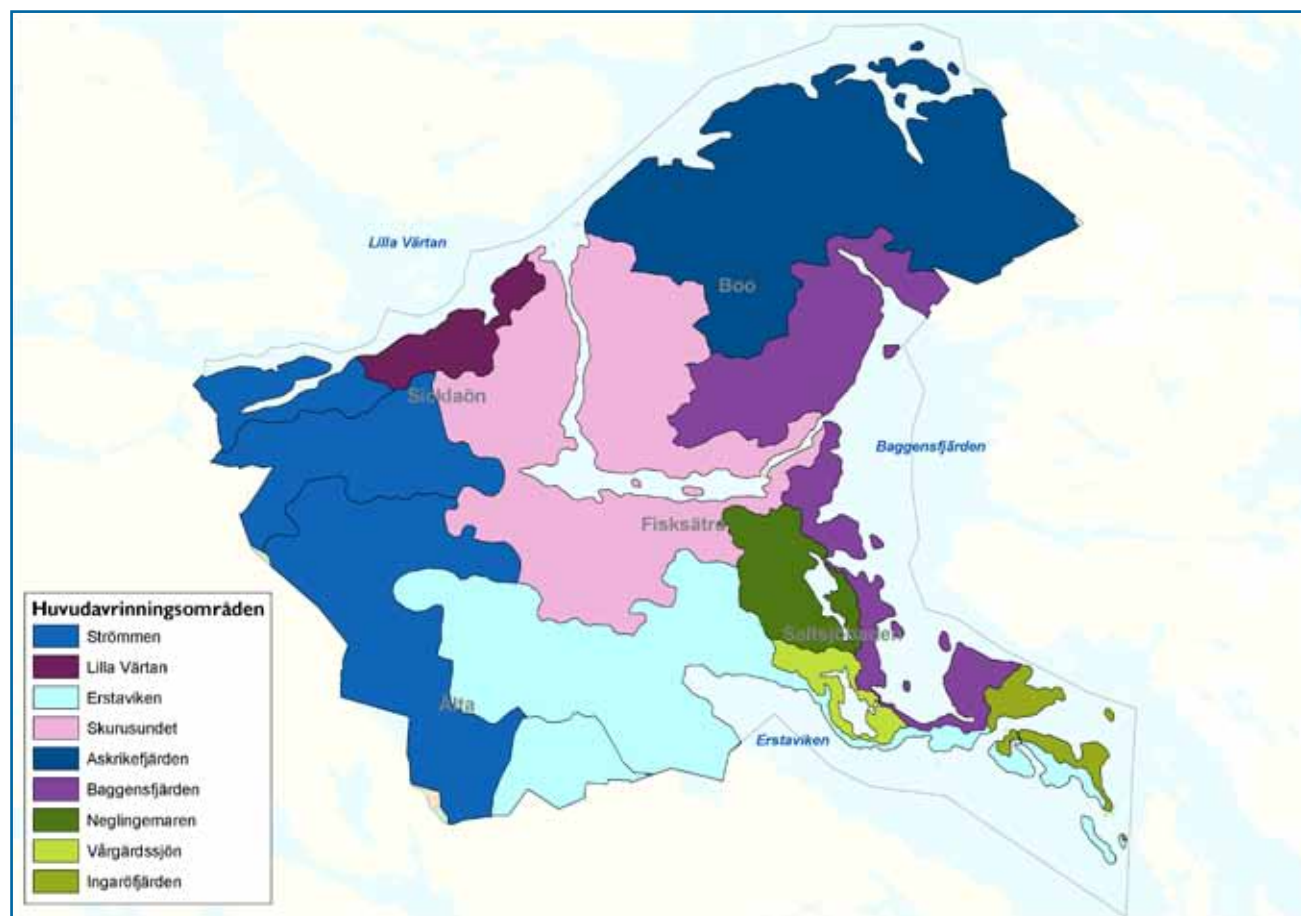
- Spridning barrskog
- Spridning lövskog
- Spridning betesmark
- Spridning bergsbranter
- Barriärer
- Trafikbarriär

SJÖAR OCH KUSTVATTEN

EU:s vattendirektiv

EU beslutade i oktober 2000 om ett ramdirektiv för vatten. Direktivet innebär ett nytt sätt att förvalta olika vattenresurser. Målet är att nå minst god vattenstatus i alla vatten senast år 2015 och att inget vattens status ska försämrats. EU:s vattendirektiv innebär att Sverige ska kartlägga vattenmiljöer (inklusive grundvatten), fastställa mål och kvalitetskrav, upprätta åtgärdsprogram där det behövs och övervaka vattenmiljöer. Arbetet ska inriktas på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för de vattenberoende ekosystemen.

I Sverige finns fem vattendistrikt och Nacka tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt. Vattenmyndigheten för respektive distrikt ansvarar för genomförandet av EU:s vattendirektiv. I Sverige omfattar vattenförvaltningen alla sjöar och vattendrag samt kust- och grundvatten, oavsett storlek eller andra egenskaper. Av praktiska skäl sätts dock en nedre storleksgräns för vilka vatten som beskrivs och får miljö kvalitetsnormer. Den minsta vattenenheten som beskrivs och bedöms benämns vattenförekomst. De vattenförekomster som finns i Nacka är grundvatten: Grundvattenförekomst vid Sandasjön, ytvatten: Baggensfjärden, Erstaviken, Ingaröfjärden, Neglingemaren och Vårgårdssjön, Askrikefjärden, Lilla Värtan, Skurusundet och Strömmen.

Status på Nackas kustvatten idag

Svealands kustvattenvårdsförbund har gjort en bedömning av statusen på Nackas kustvatten.

Ekologisk status

Lilla Värtan och Strömmen har klassificerats som ett kraftigt modifierat vatten (KMV) och fått statusen måttlig ekologisk potential, beroende på hur vattnet påverkas av hamnverksamheten.

I Askrikefjärden, Skurusundet och Lännerstasunden är vattenkvaliteten, med avseende på ekologisk status, klassad som otillfredsställande. För övriga kustvatten är den ekologiska statusen måttlig.

God ekologisk och kemisk status är målet

Det grundläggande målet är att uppnå god status på allt ytvatten till 2015. Om det finns särskilda skäl medges undantag i form av tidsfrister eller mindre stränga krav. Den ekologiska statusen för kustvatten omfattar biologiska och fysikalisk-kemiska faktorer. För bedömning av ekologisk status finns klasserna hög, god, måttlig, otillfredsställande samt dålig status. För vatten som förklarats som kraftigt modifierade eller konstgjorda används andra benämningar. Den högsta klassen har benämningen maximal potential och övriga klasser är god, måttlig, otillfredsställande samt dålig potential.

För klassificering av kemisk status används klasserna god och uppnår ej god. Klassificeringen görs för de ämnen och ämnesgrupper som har EU-gemensamma miljökvalitetsnormer. Det gäller främst 33 prioriterade ämnen och ämnesgrupper.

EKOLOGISK STATUS/POTENTIAL IDAG

- måttlig ekologisk potential
- måttlig ekologisk status
- otillfredsställande ekologisk status

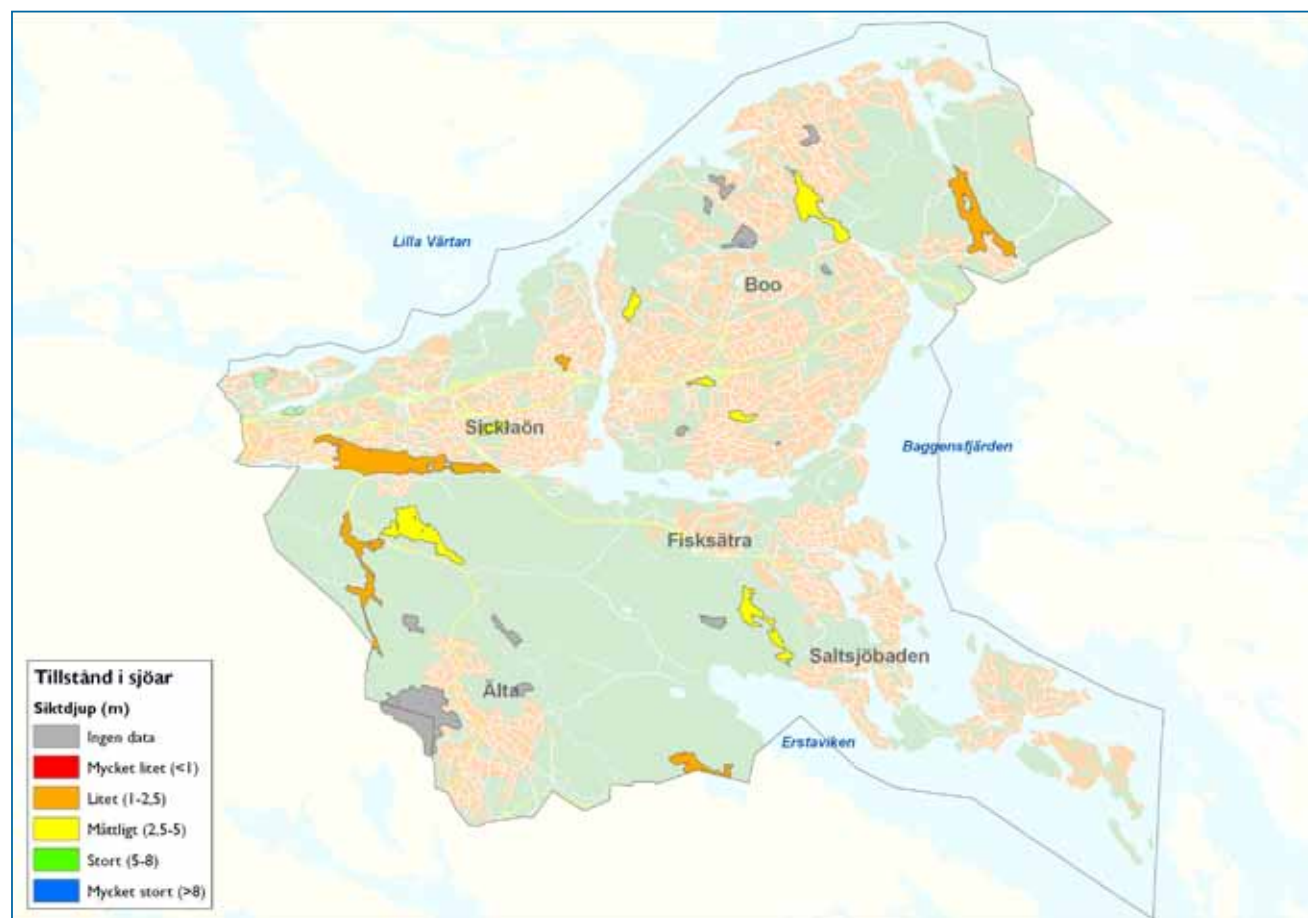
Kemisk status

De nuvarande kvicksilverhalterna i ytvattenförekomsterna medför att det i dagsläget inte bedöms tekniskt möjligt eller rimligt att uppnå miljökvalitetsnormerna till 2015. Det beror på att Sverige har höga bakgrundshalter av kvicksilver. Halterna av kvicksilver och kvicksilverföreningar i samtliga vattenförekomster bör dock inte öka till den 22 december 2015. Om man inte räknar med kvicksilver är vattenkvaliteten med avseende på kemisk status god utmed hela Nackas kust förutom för Strömmen, Lilla Värtan och Baggensfjärden. Dessa tre vatten uppnår inte god ytvattenstatus. Räknar man med kvicksilver så är statusen inte god i något vattenområde inom vattendistriktet.

KEMISK STATUS/POTENTIAL IDAG

- god kemisk status
- uppnår ej god kemisk status

Tillstånd i sjöar och vattendrag

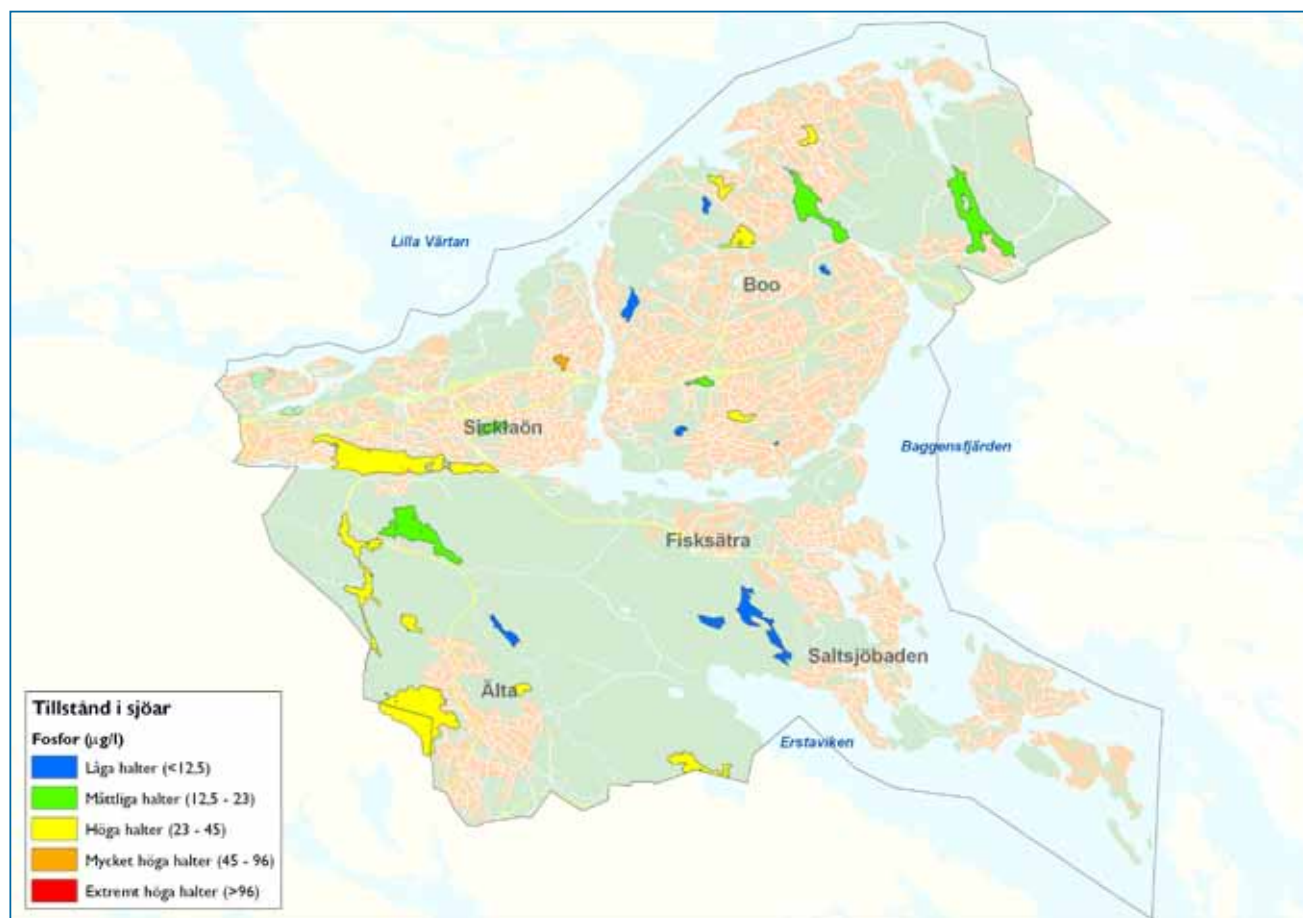
Inga insjöar faller under vattendirektivet då endast sjöar som är större än 1 kvadratkilometer behandlas. Genom regelbunden provtagning har kommunen sedan cirka 30 år tillbaka följt sjöarnas utveckling, främst med avseende på den kemiska statusen. Generellt har sjöarnas status förbättrats under de senaste årtiondena. Kommunen har aktivt arbetat med att avlasta sjöarna från näringsämnen och föroreningar. Det har skett genom att fastigheter med enskilda avloppsanläggningar anslutits till kommunalt vatten och avlopp, genom omvandling av tidigare industriområden där marksaneringar har utförts samt genom att omhänderta dagvatten på ett miljömässigt acceptabelt sätt.

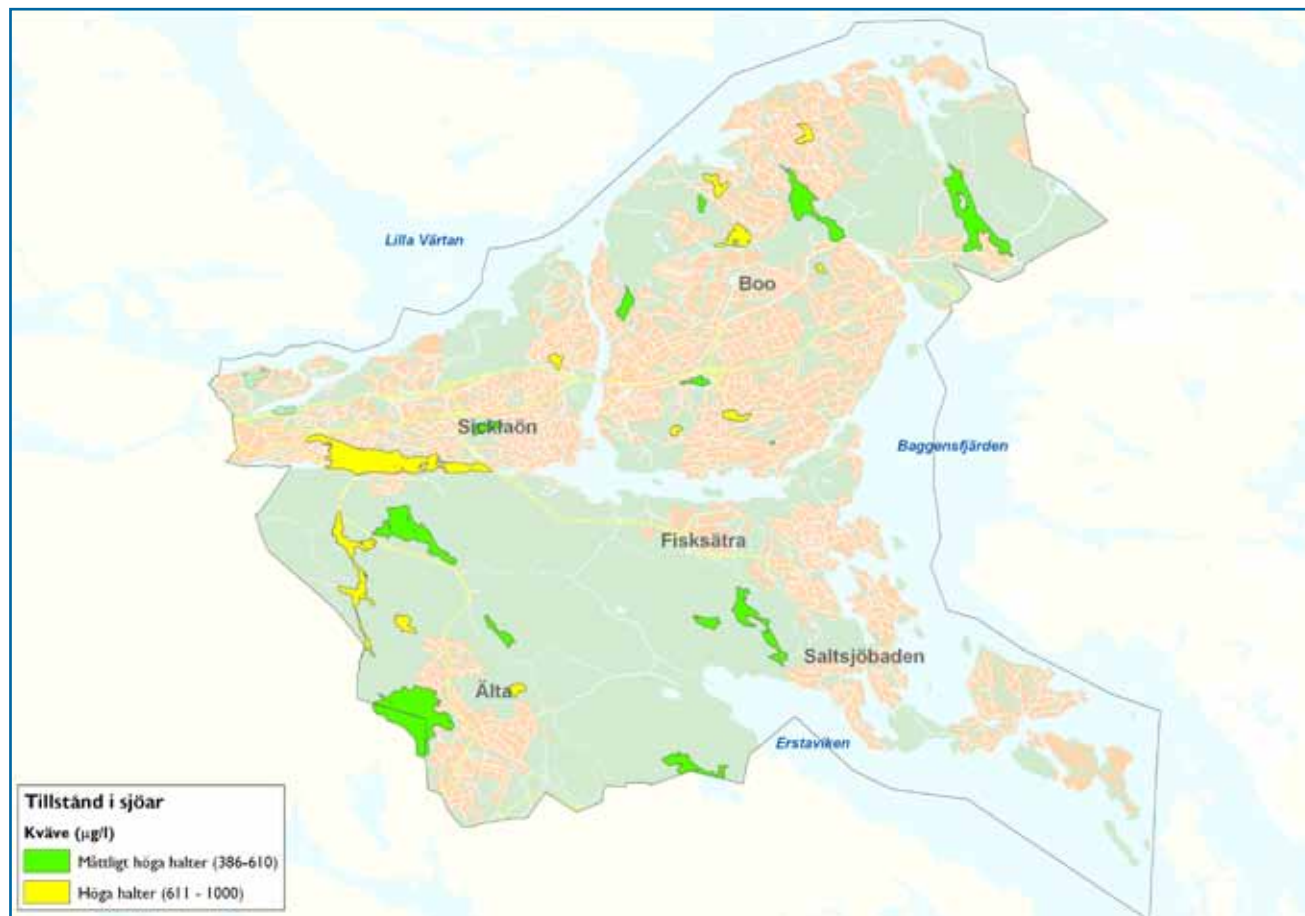
De största problemen för Nackas ytvatten är övergödning och tillförsel av olika kemiska föroreningar. Försurningsproblemen har under de senaste årtiondena minskat markant i och med mindre utsläpp av förorenande ämnen. Inga sjöar i kommunen bedöms ha akuta försurningsproblem. Övergödning kan orsaka dels algblooming med litet siktdjup som följd och risk för att giftalger bildas, dels vegetationsutbredning. Förorenat dagvatten, nödutsläpp från pumpstationer samt enskilda avloppssystem är de främsta källorna till övergödning genom sitt innehåll av kväve och fosfor.

Även gamla tiders avloppsutsläpp till sjöar kan vara en källa till övergödning då näringsämnen som lagrats i bottensedimenten riskerar att frigöras vid syrebrist.

Dagvatten från trafikytor innehåller metall- och oljeföreningar medan dagvatten från tak och andra byggnadsdelar kan innehålla metaller. När det gäller tillförsel av näringsämnen eller föroreningar till sjöar och vattendrag är markanvändningen inom vattenområdets avrinningsområde avgörande. Avrinningsområde är det landområde från vilket regn- och smältvatten rinner till en sjö eller ett vattendrag. I Nacka finns en reservvattentäkt vid Sandasjön. Täkten har ett skyddsområde som begränsar markanvändningen inom skyddsområdet, se karta på sid 54.

Vattensamverkan

Nacka ingår i Tyresåns vattenvårdsförbund. Förbundet bildades i juni 2008 men samarbetet för renare vatten i Tyresån har pågått i drygt femton år. Syftet är att göra vattenvårdsarbetet mer effektivt och att sprida information om Tyresån. Medlemmar i vattenvårdsförbundet är de sex kommunerna i sjösystemet och länsstyrelsen i Stockholms län. Nackas del i projektet är mycket begränsad, endast Storkällan i Älta ingår i avrinningsområdet. Vattensamverkan kring kustvatten finns inom ramen för Svealands kustvattenförbund.

Stränder och strandskydd

Strandskydd gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag. Strandskyddets två syften är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för växt- och djurlivet. Det generella strandskyddet är 100 meter från stranden på land och i vatten vid normalvattenstånd. På många håll i Nacka är strandskyddet utökat till 300 meter på land. Strandskyddet innebär att det är förbjudet att uppföra nya byggnader, förbereda för ny bebyggelse, väsentligt ändra byggnaders ändamål, uppföra andra anläggningar eller vidta åtgärder som hindrar friluftsliv eller försämrar livsvillkoren för växt- och djurliv. Det finns möjlighet att ge dispens från strandskyddet om det finns särskilda skäl och om åtgärden inte strider mot strandskyddets syften. Då Nacka har cirka 10 mil kust och cirka 10 mil insjöstränder samt en del rinnande vatten, till exempel Nackabäcken och Sandabäcken, gäller strandskydd i relativt stora delar av kommunen, se bild. Strandskyddet gäller utom där områden är planlagda för bebyggelse och strandskyddet är upphävt i och med planläggningen. Vissa kustpartier är kraftigt exploaterade, i många områden har industrier de senaste åren ersatts med bostäder. Efterfrågan på strandnära boende och båtplatser är stor. Samtidigt har stränderna stora natur-, kultur- och friluftsvärden. Längs Nackas kust finns många privata byggnader och bryggor, som gör området otillgängligt för allmänheten. Allmänhetens tillgång till sjöarna är i allmänhet god men under senare år har en privatisering av allmän plats konstaterats även runt sjöarna.

UNDERVATTENSMILJÖER I KUSTVATTEN

Liksom Östersjön i sin helhet har undervattenmiljön i Stockholms skärgård en mycket varierad karaktär med trösklar och djuphålor. Bottnarna varierar från sand- och lerbottnar i skyddade lägen, till sten- och klippbottnar vid mer vågpåverkade stränder.

Bottnarnas miljö varierar med salthalt, näringshalt, vindar och vågsvall, temperatur, ljusförhållanden och grumlighet, vattnets skiktning och antal isdagar per år. Alla dessa faktorer styr vilka djur- eller växtarter som finns inom ett område. Till exempel påverkas salthalten i öst-västlig riktning av Mälarens sötvattenutflöde. De arter som lever i Östersjöns bräckta vatten kommer antingen från sötvatten eller från marin miljö. Flest sötvattenarter finns i den inre skärgården och saltvattenarter är vanligast i mellan- och ytterskärgården.

Båt- och fartygstrafik, marinor, bryggor och strandnära bebyggelse har också stor påverkan på undervattenmiljön.

Marinbiologisk inventering och naturvärdesbedömning

En fältinventering av undervattenmiljön i Nacka genomfördes 9–13 juni 2008 av Sveriges Vattenekologer AB. Syftet med inventeringen var att beskriva bottensamhällena i Nacka kommuns marina kustområde. Inventeringen omfattar växter, men inte djurliv. Inventeringen har legat till grund för en bedömning av kustens olika naturvärden. Hösten 2008 redovisades resultatet från dykningarna i en rapport som bland annat beskriver de

olika områdenas naturtyper, artsammansättning, biologiska värden och miljöpåverkan.

Naturvärdesbedömning

För att identifiera och klassa områdets naturvärden gör man naturvärdesbedömningar. Naturvärdesbedömningen för Nackas undervattenmiljöer är uppdelad i fyra områden: innanför Baggenstaket, utanför Baggenstaket (Baggensfjärden och Erstaviken) och havsvikarna Neglingeviden och Värgårdssjön.

Naturvärdesbedömningen baseras på:

- artrikedom och variation
- orördhet/naturlighet
- representativitet
- ekologisk funktion
- förekomst av prioriterade naturtyper

Varje aspekt har poängsatts efter en skala där 1 är högsta naturvärde, 2 mycket högt, 3 högt, 4 visst och 5 lågt. Summan av de bedömda aspekternas poäng ger ett sammanfattande naturvärde för området.

Bedömda områden	artrikedom och variation	rarititet / ovanliga arter	orördhet / naturlighet	representativitet	ekologisk funktion	förekomst av prioriterade naturtyper	Poängsumma	naturvärde
innanför Baggenstaket	3,5	4	5	5	1	4	22,5	visst
utanför Baggenstaket	2	2	3,5	3	1	3	14,5	högt
Neglingeviden	5	4	4	1	2	4	20	visst
Värgårdssjön	3,5	4	4	1	2	3	17,5	högt

Fritidsfiske i kustvatten

Fiske med handredskap är numera fritt längs hela ostkusten. Det gäller också i Nacka kommuns vatten. Man får fiska fritt från land eller från båt med till exempel metspö, kastspö, flugspö, pilk, pimpel och liknande handredskap med lina och krok. Redskapet får dock inte ha mer än tio krokar och själva fiskemetoden får inte kräva båt. Det är heller inte tillåtet att fiska med handredskap närmare än 100 meter från yrkesfiskares fasta redskap. Den som fiskar måste också ta hänsyn till allemansrätten.

Medlemmar i Saltsjöbadens Fiskevårdsförening har rätt att fiska inom vissa vattenområden som Nacka kommun äger i Erstaviken och Baggensfjärden. Med TDA-fiskekort (trollning, dragrodd, angel) får man inom delar av detta område också fiska med spö från båt eller från isen. I privata vatten gäller Fiskeriverkets bestämmelser. Fritidsfisket är utbrett i Stockholms skärgård och många undersökningar visar att fångsterna vida överstiger de som tas av det licensierade yrkesfisket i länet. Enligt SCB och Fiskeriverkets undersökning från 2005 är mer än 46 procent av befolkningen mellan 16–74 år intresserade av fiske.

Fiske i insjöarna

sägarna rätt till fiske är ofta osäker eller outredd. Även om fastigheten har ett vattenområde så är det inte säkert att rätten att fiska ingår. Den som vill fiska i Nackas sjöar bör hålla sig till vatten där man kan köpa fiskekort. Sportfiskekortet gäller i Källtorpssjön, Söderbysjön, Dammtorpssjön och Ulvsjön samt delar av Sicklasjön och Ältasjön. Ältasjöns fiskevårdsområdesförening har rätten till sportfiske i Ältasjön. Enskede sportfiskeklubb förvaltar fiskerätten i Sandasjön och delar av södra Järlasjön och säljer fiskekort till allmänheten.

Boo fiskevårdsområdesförening har rätten till sportfiske i samtliga sjöar inom Boo-delen av Nacka kommun, utom Insjön. I området finns 21 sjöar. Vissa är bara vackra vattenspeglar, medan andra är fina fiskesjöar. I samtliga sjöar i Boo, förutom Insjön, Glasbrukssjön och Kocktorpssjön, är det fritt fiske med till exempel metspö, kastspö, pilk, pimpel eller liknande handredskap som är försett med lina och krok. Redskap får dock inte ha mer än tio krokar och själva fiskemetoden får inte kräva båt. Rätten att fiska gäller inte kräftor.

Båtliv

Nacka har en lång tradition av båtliv. Inom segling bedrivs omfattande utbildnings-, tränings- och tävlingsverksamhet. Det finns många båtklubbar och varv. En hel del fastighetsägare har privat brygga med båtplats. Nacka är inte slutdestinationen för det friluftsbetonade båtlivet, som ofta vill ta sig ut till ytterskärgården, men däremot en viktig passage för att kunna ta sig vidare ut i Stockholms skärgård.

I Nacka finns cirka 5 800 båtar. Behovet av nya båtplatser, vinteruppställningsplatser och möjlighet

till rengöring av båtskrovet genom båtbottentvätt eller spolplatta är stort, och kommer sannolikt att öka i framtiden. Under sommaren 2008 gjordes en enkätundersökning bland båtklubbar. Den visade att alla båtklubbar har kö till båtplats. De flesta båtklubbar vill utöka båtplatserna något. Det största problemet är brist på yta för vinteruppställning. Många båtklubbar arrenderar mark på kort tid, vilket gör att de inte vågar utveckla verksamheten. Flera är positiva till att ordna med sugtömning och båtbottentvätt, men främst för sina

egna medlemmar. I Nacka finns 20-talet båtklubbar, 4–6 gästhamnar/bryggor med gästplatser, fem marinor och fem småbåtsvarv. Det finns även flera bryggföreningar. Vinteruppställningsplatser finns i vissa fall intill sommarhamnen och i andra fall en bit in på land. Det finns två sjömackar i Nacka, den ena i Skurusundet och den andra i Saltsjöbaden. På webbplatsen www.batmiljo.se finns uppgifter om vart det finns sugtömningsstationer och båtbottentvättar.

MILJÖPÅVERKAN OCH RISKFAKTORER

BULLER

Riktvärden

Riksdagen beslutade 1997 om riktvärden för buller från trafik, som normalt inte bör överskridas vid nybyggnation av bostäder eller vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av infrastruktur.

Behovet av bostäder i tätortsnära lägen med goda kommunikationer medför att man behöver bygga också där buller från trafiken överstiger riktvärdena. Därför tillämpas ibland avstegsfall, där bostäder tillåts i lägen där trafikbullret överstiger riktvärdena för buller utomhus. De avstegsfall som tillämpas i Stockholmsregionen och även har tillämpats i Nacka de senaste åren vid goda kollektivtrafiklägen är följande:

- Avstegsfall A: Från riktvärdena görs avsteg från maximal ljudnivå 70dB(A) samt 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus. Samtliga lägenheter ska dock ha tillgång till tyst sida för minst hälften av boningsrummen med betydligt lägre nivåer än 55 dB(A). Tyst uteplats kan anordnas i anslutning till bostaden.
- Avstegsfall B: Från riktvärdena görs även avsteg från att nå ned till 40 dB(A) ekvivalent nivå på den tysta sidan. Samtliga lägenheter ska dock ha tillgång till tyst sida om högst 55 dB(A) för minst hälften av boningsrummen.

- Inomhusriktvärdena ska inte överskridas i något av avstegsfallen.

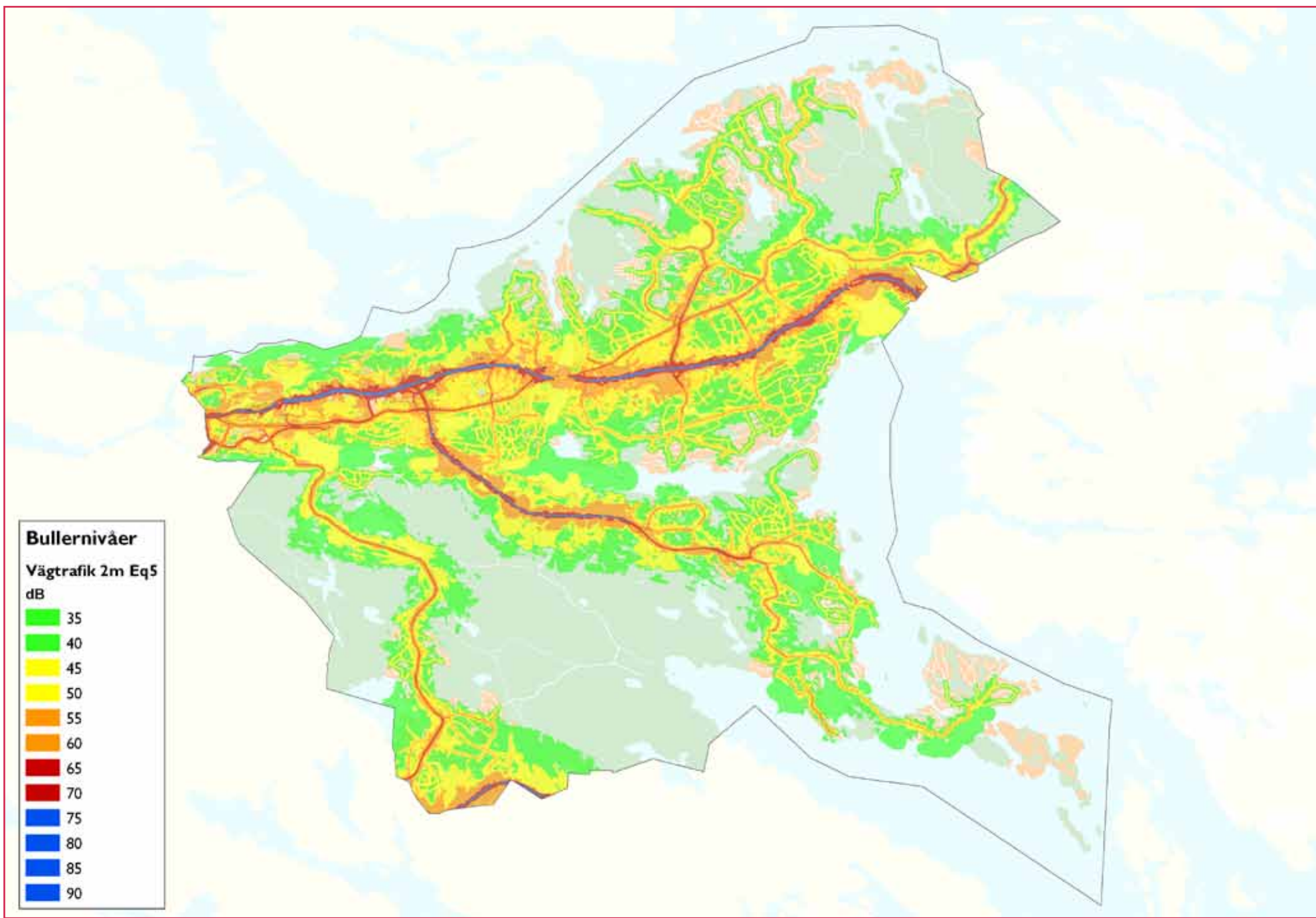
För vägtrafiken är det oftast den ekvivalenta ljudnivån (en slags genomsnittligt ljudnivå) som bäst visar om det finns risk för bullerstörningar. För tågtrafiken har maximal ljudnivå, det vill säga den högsta ljudnivån när tåget passerar, störst betydelse. För buller från verksamheter och från utrustning och maskiner i kontinuerlig drift som exempelvis fläktar och kompressorer, tillämpas riktvärden enligt Naturvårdsverkets allmänna råd för externt industribuller. Vid nybyggnation tillämpas Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15).

Situationen i Nacka

Den största bullerkällan i Nacka är Värmdöleden, som Transportstyrelsen är huvudman för. Klagomål på buller från Värmdöleden framförs ofta direkt till Transportstyrelsen och det kan därför vara svårt för kommunen att bedöma i vilken utsträckning Värmdöleden ger upphov till störningar. Saltsjöbanan och de större kommunala vägarna upplevs av många som störande. Riktvärdena ovan gäller inte för befintlig bebyggelse men den som ansvarar för vägen eller spåret har ansvar för att vidta åtgärder om bullret bedöms som en olägenhet för människors hälsa. Trafikverket ansvarar för buller från trafik på Värmdöleden, SL för buller från

Saltsjöbanan och kommunen för buller från trafiken på de kommunala vägarna. De enskilda vägföreningarna ansvarar för buller från de enskilda vägarna.

Kommunen genomförde 2007 en bullerkartläggning av hela kommunen, där vägar med trafikmängder över 300 fordon per dygn samt spårtrafik ingår, se karta. Kartan visar ekvivalent ljudnivå två och fyra meter över mark. Bullerkartläggningen ger underlag för bedömning av behovet av bullerskyddsåtgärder. Andra källor till störande buller vid bostäder från närliggande verksamheter, är kyl- och ventilationsanläggningar, varumot-tagningar, idrottsplatser etcetera. I kommunen finns få relativt tysta områden. I dagsläget finns ingen kartläggning av de tysta områdena men detta planeras. De inre delarna av Erstavik, Skogsö och Velamsund bedöms vara några av de tystare områdena i kommunen.

LUFTFÖRORENINGAR OCH KLIMATPÅVERKAN

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är bindande nationella föreskrifter som anger den lägsta godtagbara luftkvaliteten som människor och miljö tål, enligt vetenskapligt underlag. En miljökvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljökvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. De flesta av miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU.

För närvarande finns miljökvalitetsnormer för utomhusluft när det gäller kvävedioxid, kväveoxid, partiklar (PM 10), bensen, kolmonoxid, svaveldioxid, ozon och bly. Under de närmaste åren kommer även normer för arsenik, kadmium, nickel och polycykliska aromater och eventuellt även för små partiklar (PM 2,5), att träda i kraft. I trafikmiljön är framförallt kvävedioxider, partiklar och bensen relevanta att undersöka. Enligt Plan- och bygglagen (PBL kap2§) får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm överträds.

Situationen i Nacka

Vägtrafiken, energisektorn och sjöfarten, men även arbetsmaskiner, står för de största utsläppen av luftföroreningar i kommunen. Utsläppen påverkar luften lokalt och bidrar också till föroreningsituationen i ett större sammanhang. Vägtrafiken och energisektorn är också de källor i kommunen som har störst klimatpåverkan genom utsläpp av koldioxid. Trafiken på Värmdöleden är den största utsläppskällan inom kommunen.

Miljökvalitetsnormen för partiklar avseende dygnsmedelvärde överskrids i nuläget längs Värmdöleden fram till avfarten mot Nacka centrum cirka 250 meter öster om Nacka gymnasium. Överskridanden görs i en zon mellan 10-20 meter norr och söder om Värmdöleden. Halterna avtar med avståndet och cirka 100 meter från Värmdöleden är PM 10-nivåerna jämförbara med bakgrundshalten. Miljökvalitetsnormen för partiklar överskrids även vid Sicklarondellen, upp till 10 meter från rondellen. Överskridande görs även inom vägområdet vid trafikplats Sickla strax öster om Sicklarondellen.

Nacka kommun är medlem i Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. Kommunen bidrar varje år med underlag till databasen och får i gengäld tillgång till aktuella mätningar, föroreningsberäkningar och trender.

MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

I Nacka kommun finns sju miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt miljöbalken och en verksamhet där prövning pågår.

Bergs oljehamn

Bergs oljehamn är en betydande oljedepå som också genererar ett stort antal transporter med farligt gods. Inom anläggningen bedrivs verksamhet som kan orsaka allvarliga skador på människor och miljö vid en olycka. Oljehamnen omfattas av Sevesolagstiftningen och lagen om skydd mot olyckor. Vid planering i närheten av oljehamnen måste därför särskild hänsyn tas till de risker som verksamheten medför. Den omedelbara riskzonen vid en explosion antas vara inom 300 meter från explosionsplatsen. Vid en allvarlig kemikalieolycka beräknas området inom 500 meter från utsläppet påverkas.

Henriksdals reningsverk

Reningsverkets verksamheter är av mellankommunalt intresse och berör både Stockholms stad och Nacka kommun. Inom anläggningen finns ett reningsverk och en biogasanläggning. Biogasanläggningen omfattas av Sevesolagstiftningen och lagen om skydd mot olyckor.

Reningsverket är till största delen inbyggt i berget och verksamhetens ventilation sker via höga skorstenar. Renat avloppsvatten släpps ut i Saltsjön. Tillsynen enligt miljöbalken utförs av Stockholms stad. Det rekommenderade skyddsavståndet är 1 000 meter men kan minskas betydligt då verksamheten bedrivs under jord.

Kovik

Avfallsanläggning som ligger inom både Nacka och Värmdö kommun. Vid anläggningen sker bland annat deponering av restavfall från industri, sortering av icke branschspecifikt torrt avfall för tillverkning av bränslepellets och mellanlagring av miljöfarligt avfall. Rekommenderat skyddsavstånd för deponeringsanläggningar är 500 meter och för mellanlagring av farligt avfall 200 meter.

Storkällans krematorium

Krematoriet drivs av Nacka församling som utför cirka 2 000 kremationer årligen. Utsläpp till luft renas från kvicksilver och partiklar. Skyddsavståndet bedöms vara mellan 50-100 m.

Älta Galvan

Älta Galvan är en anläggning för galvanisering genom varmförzinkning. Anläggningen har utsläpp till luft som renas med partikelfilter. Buller förekommer. I skriften ”Bättre plats för arbete 1995:5” rekommenderas ett skyddsavstånd vid nyetablering på 300 meter. Avståndet är en rekommendation som kan minskas beroende på anläggningens reningsutrustning.

Panncentral Orminge

Panncentralen är en hetvattencentral med anslutning till fjärrvärmenätet och har tillstånd för en installerad effekt på 40 MW. Hela tillståndet utnyttjas inte idag. Vid panncentralen finns en oljepanna och en pelletsanna. För eldning med fast bränsle är skyddsavståndet 400 meter men vid inbyggd hantering av bränsle kan avståndet minskas avsevärt. Vid Orminge panncentral är bränslehanteringen inbyggd. Rekommenderat skyddsavstånd för oljepanna på 50 MW är 100 meter.

Fisksätra panncentral

Panncentralen levererar fjärrvärme till fastigheterna i Fisksätra och drivs med olika oljeprodukter. Den totalt installerade effekten är 29 MW. Skyddsavstånd till bebyggelse bör vara cirka 100 meter med nuvarande bränslen. Verksamheten orsakar buller och utsläpp till luft och vatten.

Akzo Nobel

Akzo Nobels utvecklingslaboratorier hanterar ett mycket stort antal kemiska ämnen men i små mängder. Verksamheten är tillståndspliktig enligt miljöbalken och prövningsprocessen pågår. Verksamheten flyttar inom de närmaste åren till andra lokaler i närområdet. Verksamheten har utsläpp till luft och avloppsledningsnätet. Verksamhet beräknas vid normal drift släppa ut cirka två kilo flyktiga organiska kolväten (VOC) till den omgivande luften.

FÖRORENAD MARK

Misstänkta förorenade områden i Nacka har inventerats enligt naturvårdsverkets metod, den så kallade MIFO-modellen, se karta. Inventeringen pekar ut bland annat gamla industri- och varvsområden som misstänkt förorenade. Andra exempel är Saltsjöbanans spårområde, områden längs Värmdöleden, skjutbanor samt vissa äldre vägar där asfalten innehåller stenkolstjära. På flera platser i kommunen har också avfall använts som fyllnadsmassor, vilket innebär risk för förorening. Områden som är misstänkt förorenade utreds och åtgärdas i samband med exploatering. Många av de områden som beskrivits i inventeringen är idag åtgärdade.

Elektromagnetiska fält

Hälsoproblem från magnetfält kring kraftledningar är omdiskuterade. Några riktvärden för tillåtna magnetfältsnivåer finns inte. Myndigheterna rekommenderar att man följer försiktighetsprincipen och strävar efter att begränsa exponeringen mellan elanläggningar och byggnader. Svenska kraftnäts policy är att magnetfälten normalt inte ska överstiga 0,4 mikrottesla där människor vistas varaktigt. Det finns flera kraftledningar som passerar genom Nacka, se karta. De kraftledningar som ligger nära bebyggelsen är en 70 kV ledning och en 220 kV ledning som har sin huvudsakliga sträckning i Boo.

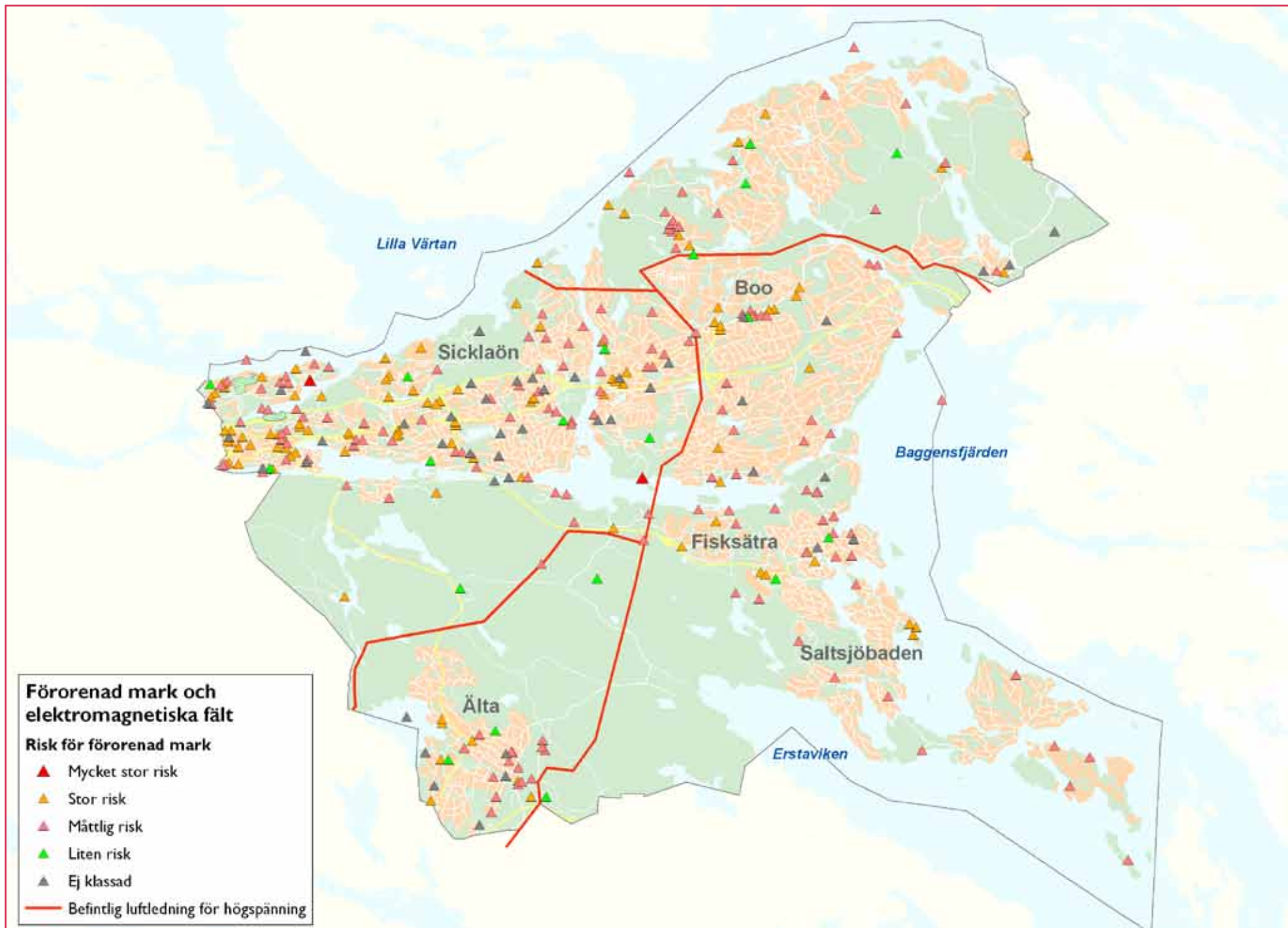
ÖVRIG MILJÖPÅVERKAN

Radon

En radonkartläggning utfördes i kommunen 1990. Större delen av kommunen har normalriskmark. Lokala inslag av högradonmark finns i delar av Älta, Fisksätra, Saltsjöbaden och Älgö, se karta. Ny bebyggelse ska utföras radonskyddande. Radonhalten i bostäder ska inte överstiga 200 Bq/m³.

Hästallergen

Ridsport är ett stort fritidsintresse i Nacka men hästverksamheten kan innebära störningar i form av lukt och spridning av allergener. Socialstyrelsen har tidigare rekommenderat 200 meter som skyddsavstånd mellan bostäder och hästhållning. Rekommendationen ska emellertid ses över då ny forskning som visar att allergener från hästar inte sprids lika långt som man tidigare trott. Boverket har därför valt att inte ha några rekommendationer vad gäller hästhållning.

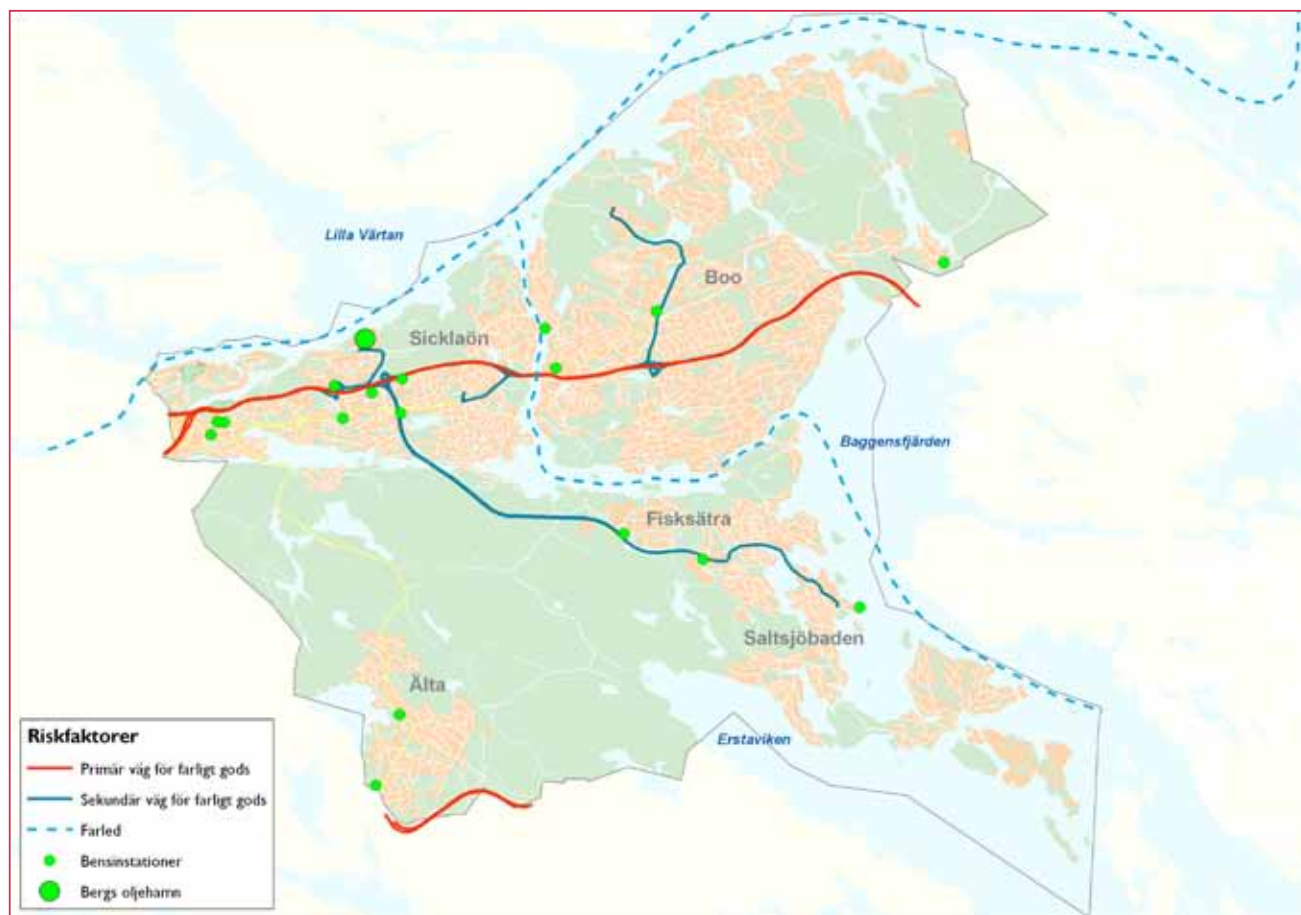

HANTERING AV FARLIGT GODS

Riskhantering i samhällsplaneringen har fått en mer framträdande roll då behovet av att exploatera mark i utsatta lägen, till exempel nära leder för farligt gods, har ökat i storstadsregionerna. Värmdöleden, Södra länken och Tyresöleden är primära vägar för farligt gods. Saltjöbadsleden samt anslutningsvägarna till Bergs oljehamn, Nacka sjukhus och Skarpnäs industriområde är sekundära vägar för farligt gods. Farlederna till sjöss är också betydelsefulla transportvägar för farligt gods. Bergs oljehamn på Sicklaöns norra kust är en betydande oljedepå som distribuerar cirka 1,3 milj. m³ oljeprodukter varje år, vilket innebär ett stort antal transporter med tankbil från anläggningen. Oljehamnen är belägen på mark som ägs av Nacka kommun och som är upplåten med tomträtt till och med 2019. I Nacka finns 17 bensinstationer varav två sjömackar.

RISKER FÖR ÖVERSÄMMNING OCH SKRED

Vare sig översvämning eller skred är några stora problem i Nacka på grund av topografin och jordartsstrukturen. Skredrisker finns dock längs Värmdövägens stäckning vid Kilsviken och i delar av Svindersviken. Nacka berörs inte av några större vattendrag som kan bidra till översvämning i sjöarna, men Ältasjön, Sågsjön, Myrsjön och Bagarsjön kan drabbas av översvämning vid kraftig nederbörd då avrinningsmöjligheterna är begränsade. Nackas branta kuster innebär att det idag inte finns några översvämningskänsliga områden av

betydelse, men klimatförändringarna medför att frågan måste belysas bättre. Kommunen har utrett konsekvenserna av höjd havsnivå med 0,8, 1,33 och 2,32 meter. De värden för en förväntad permanent höjning av Östersjöns havsnivå som anges i RUF 2010, är mellan 0,5 meter och 1,1 meter. Det temporära högvattenflödet

kan innebära en ytterligare höjning med 1,4 meter. Detta kan ge en sammanlagd havsnivåhöjning på 1,9 till 2,5 meter. En högre havsnivå skulle få konsekvenser för framförallt vissa områden i Saltjöbaden och östra Boo, men generellt är detta ingen stor fråga i Nacka.

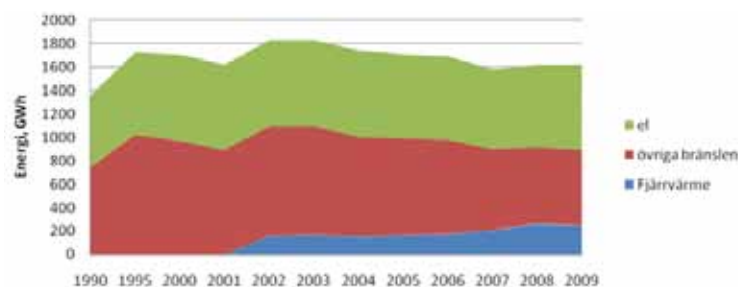
KLIMAT OCH ENERGIANVÄNDNING

Klimatförändringarna är en global fråga och ett av vår tids mest angelägna miljöproblem. Vi påverkar alla klimatet genom utsläpp av växthusgaser. Ett ändrat klimat innebär ökad nederbörd, kraftigare svängningar i vädret och ökade temperaturer. Klimatfrågan är helt enkelt något som berör alla delar av samhället.

Kommunen har stor möjlighet att påverka energifrågorna genom samverkan med andra aktörer. Kommunen kan påverka energianvändningen i egenskap av byggherre, markägare, hyresvärd, tillståndsgivare, inköpare och upphandlare samt vara delaktig i utbyggnad av såväl fjärrvärme som infrastruktur. En effektivare energianvändning minskar kommunens miljöpåverkan och energikostnader.

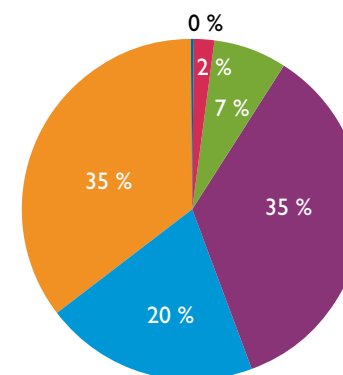
Under de senaste åren har fjärrvärme och värmepumpar blivit vanligare som värmekällor i kommunen medan oljeeldningen har minskat. Även den totala energiförbrukningen har minskat. Vid den senaste mätningen 2009 uppgick energianvändningen till 1 621 GWh per år. Den energi som används i Nacka produceras till stor del utanför kommunen. Den slutliga användningen per energislag visar att andelen elenergi är stor, liksom övriga bränslen som utgörs främst av bensin, diesel, eldningsolja och träbränsle. Den huvudsakliga utbyggnaden av fjärrvärmenätet i Nacka startade i början av 2000-talet. Innan dess fanns mindre värmecentraler i kommunen, ofta oljeeldade. Takten för utbyggnaden av fjärrvärmenätet har dock ökat under senare år och 2009 stod fjärrvärme för 28 procent av hushållens energianvändning.

Slutlig användning per energislag, Nacka kommun

Stora energianvändare är hushållen, där ingår till exempel uppvärmning av hus samt den energi som krävs för elektriska apparater i hemmet såsom tv, kyl och spis. I transporter ingår både den energi som används till personbilar samt till kollektiv- och järnvägstrafik. I övriga tjänster ingår elförsörjning av kontor, lager, restaurangverksamhet med mera.

Fördelning av energianvändning Nacka 2009 (totalt 1 621 GWh)

- Fiske, jord- och skogsbruk = 0 %
- Industri och bygge = 2 %
- Offentlig verksamhet = 7 %
- Transporter = 35 %
- Övriga tjänster = 20 %
- Hushåll = 35 %

Energianvändning per person

Energianvändningen i Nacka har de senaste åren varit omkring 18 000 kWh per person. Det är en låg siffra både i jämförelse med Stockholms län, där energianvändningen per person och år är omkring 24 000 kWh, och i riket där energianvändningen uppgår till omkring 43 000 kWh per person och år, mätt år 2008. Skillnaderna beror till stor del på att Nacka kommun varken har någon energiintensiv industri eller något omfattande jordbruk. Det gör även att den slutliga användningen av energi per sektor ser något annorlunda ut

Energianvändning per person

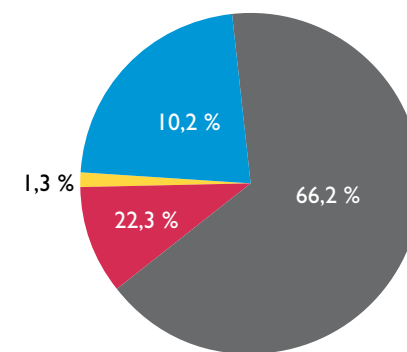
år	kWh per person
1990	21 189
1995	24 603
2000	22 766
2001	21 382
2002	23 865
2003	23 621
2004	22 057
2005	21 303
2006	20 521
2007	18 752
2008	18 883
2009	18 404

i kommunen jämfört med länet och riket.

Utsläpp av växthusgaser

Koldioxidutsläppen har enligt Luftvårdsförbundets mätningar minskat i Nacka under 2000-talet. Det är dock svårt att visa trender i utsläppsdata då beräkningsmodeller och grunder ändras under tid för att skapa större säkerhet i utsläppsdata. Den största källan till utsläpp av koldioxid i kommunen är vägtrafiken. Därefter följer energiproduktionen där till exempel utsläpp från hushållens panncentraler ingår. Även sjöfarten, där färjetrafik, fritidsbåtar samt handels- och arbetsfartyg ingår, bidrar till en del av koldioxidutsläppen.

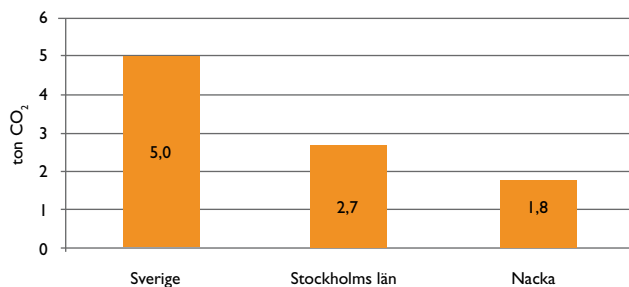
CO₂-utsläpp per sektor år 2009
Totalt 157 000 ton CO₂

- Energiproduktion 35 000 ton = 22,3 %
- Vägtrafik 104 000 ton = 66,2 %
- Sjöfart 16 000 ton = 10,2 %
- Övrigt 2 000 ton = 1,3 %

År 2009 släppte varje person i Nacka kommun i genomsnitt ut 1,8 ton koldioxid. Det är mindre än både länssnittet och utsläpp per person i riket och beror till stor del på den blygsamma andel industri som finns i Nacka. Siffrorna visar dock bara de koldioxidutsläpp som sker i kommunen, och inkluderar inte den stora mängd utsläpp som vår konsumtion av varor, resor samt fjärrvärme och el genererar utanför kommunens gränser.

**CO₂- utsläpp per person
År 2009**

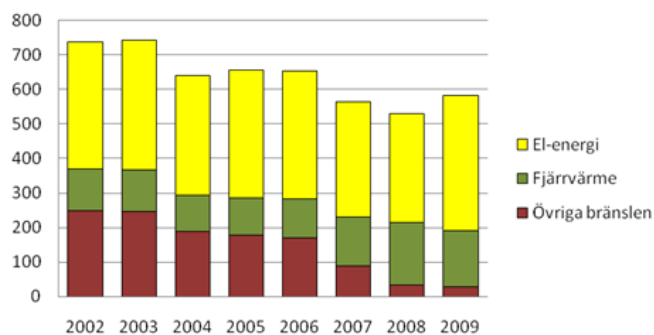

Energianvändningen i kommunen per sektor

Hushåll och bebyggelse

Hushållen står för cirka 36 procent av energiförbrukningen. Hushåll, offentlig verksamhet och övriga tjänster tillhör tillsammans kategorin bebyggelse och slutanvändare sammanlagt omkring 63 procent av den energi som förbrukas i kommunen. Den senaste statistiken över energiförbrukningen i kommunen från 2009 visar att den totala energimängden använd inom bebyggelsesektorn har minskat trots att befolkningen ökat. Minskningen beror till stor del på att antalet värmepumpar ökat kraftigt vilket effektiviserat energianvändningen.

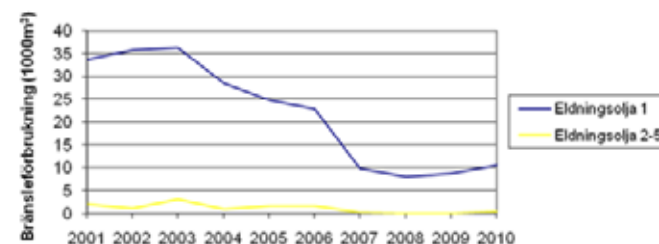
Hushållens energiförbrukning i Nacka (GWh)

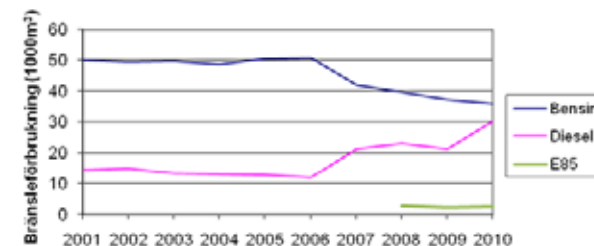
Transporter

Transporter stod år 2007–2009 för 76 procent av alla koldioxidutsläpp i kommunen, och för omkring 35 procent av den totala energianvändningen. I kommunen såldes 2010 cirka 36 000 kubikmeter bensen, cirka 30 000 kubikmeter diesel samt cirka 2 500 kubikmeter etanol. Trots frekvent kollektivtrafik i form av bussar och Saltsjöbanan dominerar biltrafiken i Nacka kommun.

Förbrukning av eldningsolja i Nacka

Bensin- och dieselförsäljning i Nacka

TRAFIK

KOMMUNIKATIONER – ETT RÖRLIGARE NACKA

Trafik- och transportnätet i Nacka ingår i ett regionalt sammanhang. Kommunerna i Stockholms län växer och utvecklas och människors resvanor ställer stora krav på infrastrukturen, både den fysiskt byggda och dess samspel med olika trafikslag och trafikantgrupper. Trafiknätet i Nacka och dess kontakt med regionen har inte utvecklats i samma takt som bebyggelsen i Nacka byggts ut. Nacka behöver ta fram en trafikstrategi som behandlar säkerhet, tillgänglighet och utformning av trafik- och transportmiljön på både kort och lång sikt.

Vägar

Vägnätet i Nacka har olika väghållare, Trafikverket, Nacka kommun och enskilda väghållare. Enskilda väghållare är vägföreningar, villaägarföreningar eller samfällighetsföreningar och ibland även privatpersoner. För regionala vägar är Trafikverket ofta väghållare. De regionala vägarna i Nacka är Värmdöleden (Länsväg 222) och Ältavägen (väg 260). Andra huvudvägar i Nacka är Saltsjöbadsleden, Järlaleden och Värmdövägen. Lokala huvudvägar är vägar som leder till, genom eller mellan större bebyggelseområden och som är ett områdes huvudgata. Exempel på lokala huvudgator är Erstaviksvägen, Stockholmsvägen, Sockenvägen och Ormingeringen. Vägnätet brukar även delas in i uppsamlingsgator och lokalgator. Här redovisas endast det övergripande vägnätet.

Utvecklingen av trafiksystemet måste Nacka även ta hänsyn till Värmdö kommuns tillväxt och befolkningsökning. Större delen av invånarna i Värmdö kommun reser via Nacka. Både Nackas och Värmdös trafik når övriga regionen via Södra länken, Ältavägen eller Danviksbroarna. Södra länken når ofta sin maximala kapacitet under högtrafik och stängs då av för ytterligare trafik. Skurubron är ett annat kritiskt snitt i vägnätet, bron är den enda förbindelsen till östra Nacka och Värmdö om man inte reser via Vaxholm. Värmdöleden är idag på många sträckor mycket nära eller

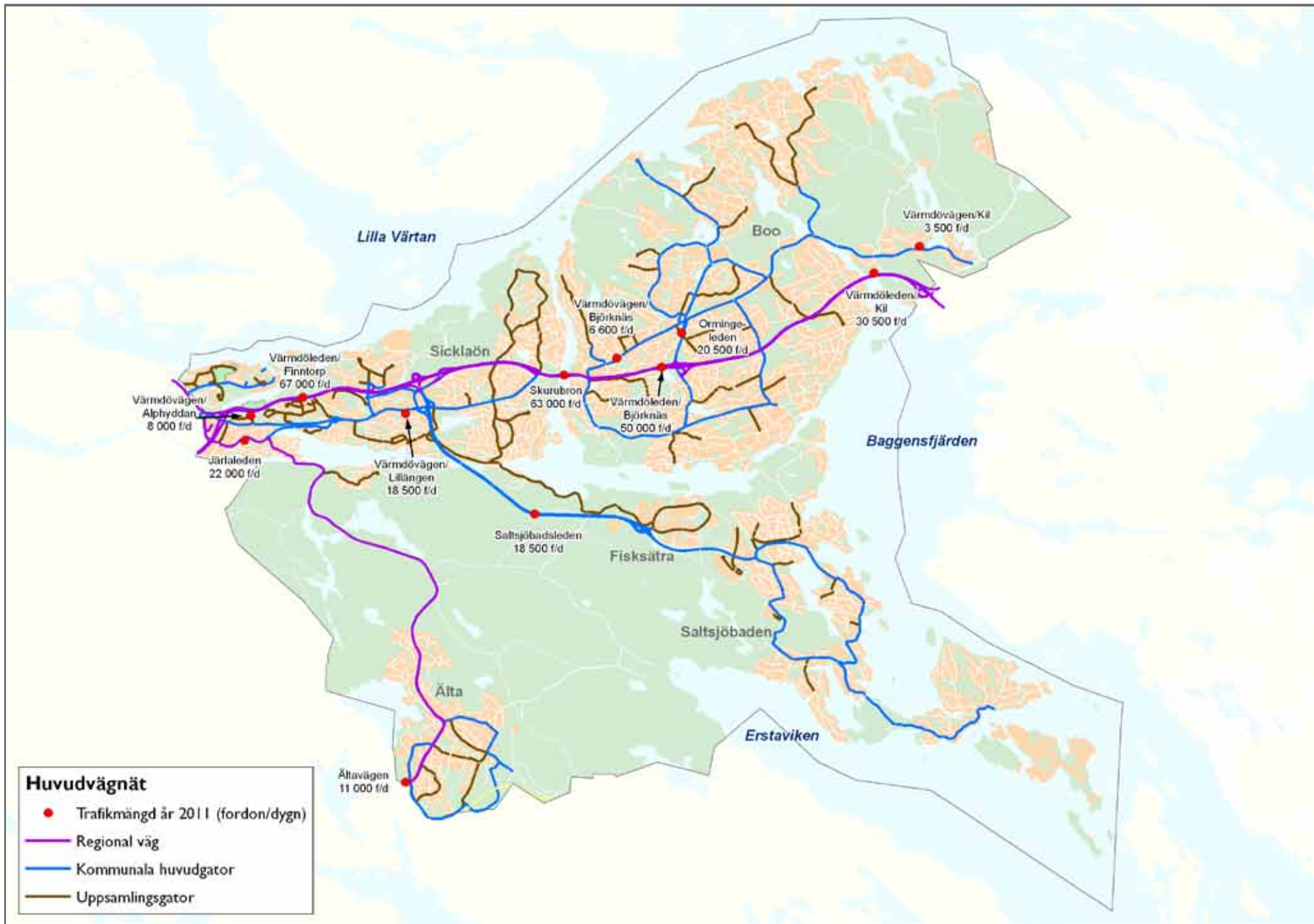
över sitt kapacitetstak vilket innebär att trafik flyttar till andra gator, främst Värmdövägen och Järlaleden. Även kollektivtrafiken, som i största delen av Nacka består av buss, tar vägutrymme. Jämfört med många andra stockholmskommuner har Nacka både en hög andel resande med kollektivtrafik och en relativt hög biltäthet. År 2009 fanns 451 registrerade fordon per 1 000 invånare.

Kollektivtrafik

Nackas kollektivtrafiksystem består av ett välutbyggt bussnät och Saltsjöbanan, och har ofta hög beläggning. Saltsjöbanan invigdes år 1893 och går genom Sicklaöns södra del till Saltsjöbaden med en förgrening till Solsidan. Både Saltsjöbanan och de flesta bussar som trafikerar Nacka har sin slutstation vid Slussen i Stockholm, en viktig och central bytespunkt till annan kollektivtrafik. Tillsammans trafikerar Saltsjöbanan och busstrafiken alla delar av kommunen men med varierande turtäthet beroende på reseunderlag. Sammanlagt 42 (2011) busslinjer trafikerar dagligen någon del av Nacka och sju av dess har både start- och målpunkt inom kommunen, övriga har antingen start- eller målpunkt inom Stockholms län. Även nattrafiken till och inom Nacka når de flesta större bostadsområden.

Stockholms läns landsting (SLL) är genom Storstockholms Lokaltrafik (SL) samordnare av, och ansvarig för, kollektivtrafikens utbyggnad och utveckling i hela

länet och ska se till hela regionens behov. Från och med 2012 kan även andra aktörer än SL driva kollektivtrafik. Nacka kommun kommer inte att driva egen kollektivtrafik och kan därför inte bestämma över kollektivtrafikens nätutbyggnad och utveckling. Däremot kan kommunen komma med förslag och önskemål, reservera mark för kollektivtrafik, depåer och infartsparkering, samt framförallt verka för att ökad tillväxt sker i lägen med god kollektivtrafik. Nacka samråder med SL om kollektivtrafikens utveckling och i kommunens olika utbyggnadsprojekt följer kommunen SLs riktlinjer för utformning.

Ökningen av det kollektiva resandet i Nacka tillhör de största i regionen procentuellt sett, men även i Värmdö

och andra kommuner har kollektivtrafikresandet ökat. Alla kollektivtrafikslag är inräknade och förändringen över tid var positiv i alla jämförelsekommuner.

Båttrafik

Vid Nackas norra kust finns bebyggelse där det är lämpligt att utveckla kollektivtrafik med båt. Under 2010-2011 genomfördes ett pilotprojekt för kollektivtrafik med båt i Stockholms inre vatten, SjöVägen. I pilotprojektet deltog Nacka kommun i samarbete med Vasakronan (huvudman), SL och större fastighetsägare vid norra kusten. Passagerarna kunde resa mellan Nybroplan, Saltsjöqvarn, Finnboda hamn, Nacka strand, Allmänna gränd, Lidingö och Frihamnen. SjöVägen är

mycket uppskattad och bör på sikt ingå i SLs kollektivtrafiknät. Nackas bryggor trafikeras även av vissa turer mellan Vaxholm, Värmdö och Stockholm som körs av Waxholmsbolaget.

Gång- och cykel

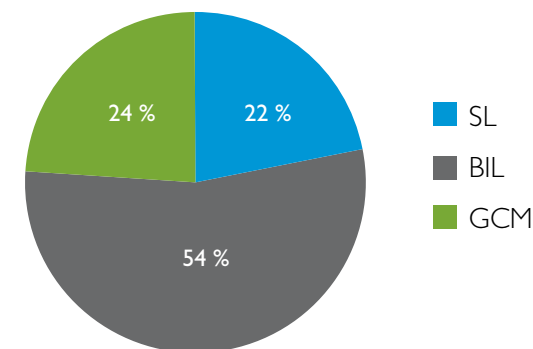
Cykelnätet i Nacka är väl fungerande och har beläggning av god kvalitet. Sammanlagt finns 100 km cykelvägar och cykelbanor i kommunen. En cykelväg är en från bilvägar helt fristående väg till skillnad från en cykelbana som löper längs med bilvägen, ofta separerad från bilvägen med målning eller kantsten. I Nacka finns få renodlade cykelvägar, istället har man valt att anlägga kombinerade gång- och cykelbanor till specifika

Antal påstigande (i tusental) i SL-trafiken en vintervardag (ur Fakta om SL och länet 2010)

Kommun	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Förändring (+ %)
Nacka	52	53	54	54	58	59	60	61	64	23
Haninge	46	48	48	48	50	50	51	54	54	17
Tyresö	19	19	19	19	20	20	20	20	21	11
Huddinge	67	66	65	65	69	70	70	70	72	7
Solna	72	72	73	72	77	82	81	83	81	13
Värmdö	14	14	15	16	17	18	18	18	18	29
Täby	28	29	29	29	30	31	31	31	32	14

Fördelning andel resande i Nacka kommun (Ur Fakta om SL och länet 2009).

Fördelning andel resande i Nacka kommun (Ur Fakta om SL och länet 2009)

Diagrammet visar den procentuella andelen resor med start i Nacka och målpunkt inom Stockholms län (inklusive Nacka) fördelat på kollektivtrafik genom SL, med bil eller GCM (gående, cykel och moped).

målpunkter och längs de större bilvägarna. Cykelbanor har anlagts på platser i kommunen där det varit särskilt önskvärt och möjligt. På vägar där ett litet antal fordon färdas eller vägar med låga hastigheter, bedöms det ofta vara möjligt att cykla i blandtrafik. Cykelförbindelserna mellan olika målpunkter som skolor, idrottsanläggningar, service och bostadsområden är goda men kan bli bättre.

På kartan över gång- och cykelnätet syns regionala cykelstråk och lokala huvudcykelstråk. I Nacka löper ett stråk mellan Stockholm, Nacka och Värmdö längs Värmdövägen, samt mellan Stockholm, Nacka och Tyresö längs Åltavägen. Även Saltsjöbadsvägen är på kartan utpekad som ett regionalt cykelstråk men det innebär inte att vägen är en lämplig cykelväg utan att stråket är av regionalt intresse för cykling. Saltsjöbadsvägen har inte tillräcklig cykelvägsstandard och kan inte rekommenderas som huvudcykelväg. De cykelvägar som bedöms vara huvudcykelvägar i och till kommunen, är inritade på underlagskartan.

Nacka kommun behöver göra en utredning av möjligheten att knyta ihop cykelstråken och komplettera cykelnätet där det inte hänger samman. Det är viktigt att säkerställa att de olika cykelbanorna och cykelvägarna får en likvärdig standard och kompletteras på ett trafiksäkert och hållbart sätt i förhållande till övriga trafikslag. För att öka möjligheten att cykelpendla är det särskilt viktigt att utreda trafiksäkerheten, genheten och cykelnätets struktur men man behöver även titta på skyltning och tydlighet i utformningen. Framförallt

behövs en översyn och förbättringar av de större stråken till skolor, bytespunkter för kollektivtrafik och stora arbetsplatser, så att cykelpendlingen främjas. Ett bra gång- och cykelnät inom kommunen, till grannkommunerna och vidare i regionen är positivt både för miljön och för folkhälsan.

Trafiksäkerhet och tillgänglighet

Trafiksäkerhet och tillgänglighet är två av de viktigaste delarna i ett välfungerande trafik- och transportsystem.

Trafiksäkerhet innebär att oskyddade trafikanter kan röra sig på ett säkert och naturligt sätt i trafiken men också ett bra samspel mellan olika fordonsslag samt mellan olika fordonsslag och trafikanter med olika förutsättningar. Trafiksäkerhet och tillgänglighet går ofta hand i hand, förbättringar i trafiksäkerheten leder ofta till förbättrad tillgänglighet och tvärtom. Trafiksäkerhetsarbetet i Nacka utgår från policyn Riktlinjer för trafiksäkerhetsarbetet i Nacka och tar avstamp i olika projekt. Ett sådant projekt är till exempel Säkra skolvägar där personal på förskolor och skolor, barn och föräldrar samt Nacka kommuns trafikenhet samarbetar för ökad trafiksäkerhet kring skolor och förskolor i kommunen.

Tillgänglighetsanpassningar leder till förbättrad trafiksäkerhet för alla och minskar risken för skador och olyckor, framförallt för oskyddade trafikanter. I Nacka pågår ett stort arbete med tillgängligheten i den offentliga miljön vilket bland annat innebär att trappor får

handräcken och att busshållplatser och övergångsställen byggs om för att förenkla för personer med nedsatt syn. På många ställen görs också nedsänkningar av kantsten för förbättrad framkomlighet för rörelsehindrade med rollator eller barnvagn.

Parkering

Parkering är en viktig del i planeringen av nya bostäder och verksamheter. Bilinnehavet och bilanvändandet påverkas av många faktorer tillsammans och därför måste man planera för parkeringsytor. Olika verksamheter genererar olika mycket parkering men en generell målsättning bör vara att parkering ska ske på kvartermark och att gaturummet ska vara till för den rörliga trafiken. Kommuner kan själva besluta om att ta ut avgifter för parkering på gatemark och för felparkering. I Nacka är gatemarksparkering än så länge avgiftsfri men tidbe-gränsad och med avgift för felparkering. I många bostadsområden i Nacka, främst i de centrala delarna på Sicklaön, finns idag inte tillräckligt många parkeringsplatser. Kommunen håller på att ta fram en parkeringspolicy som ska knytas till översiktsplanen 2012.

Infartsparkering

Infartsparkeringar anläggs utmed kollektivtrafikstråk och i anslutning till bytespunkter för kollektivtrafik för att göra det lättare för invånarna att ställa bilen och fortsätta resan med kollektivtrafik. I Nacka finns 21 infartsparkeringar och kommunen samarbetar med SL för att anlägga fler.

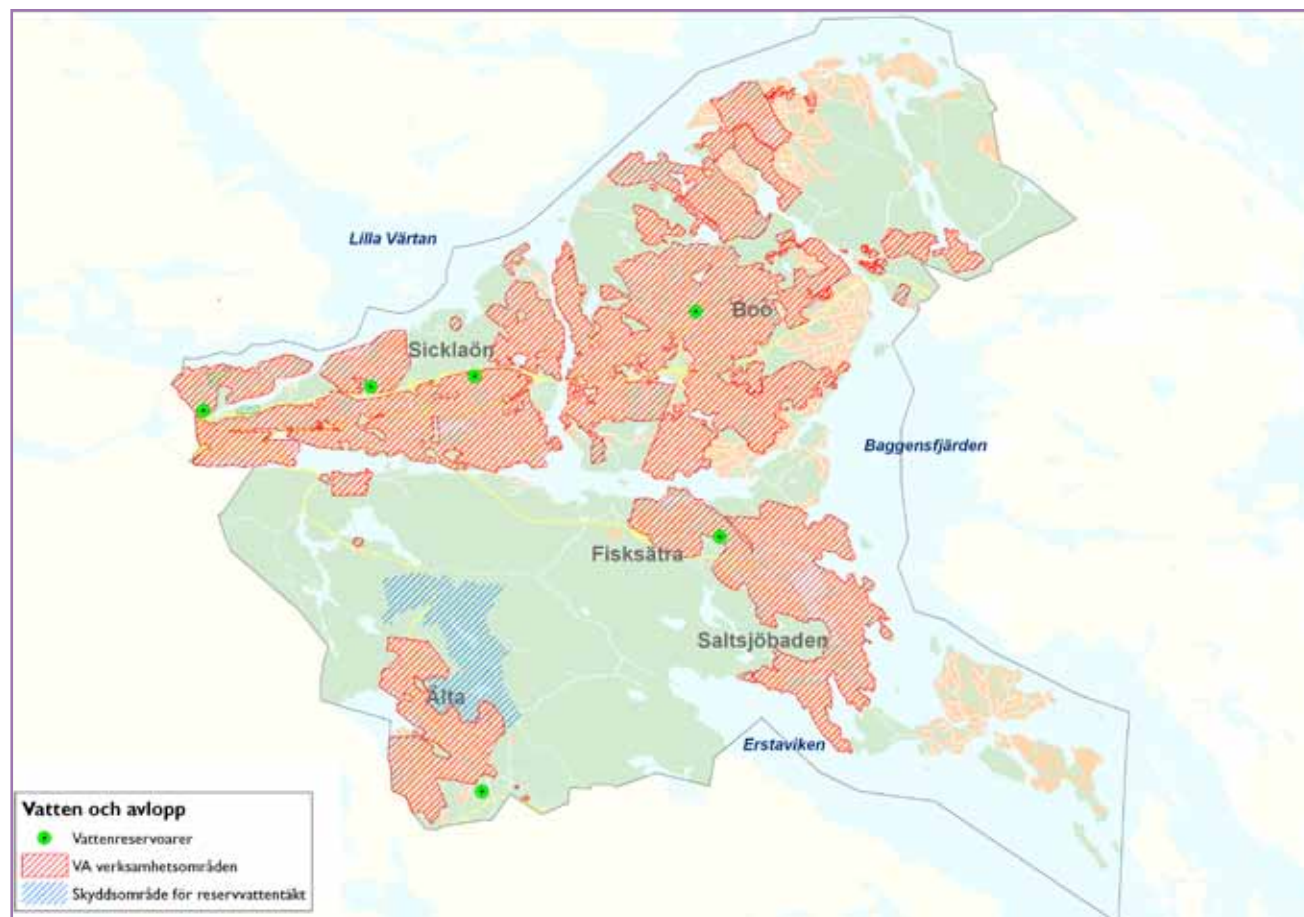
TEKNISKA SYSTEM

Vattenförsörjning

Kommunen ansvarar för vattenförsörjningen i de flesta bebyggda områden. Kommunens ansvar att ordna vattenförsörjning framgår av fastställt verksamhetsområde för vatten och uppdateras vid behov. Det finns sex vattenreservoarer i Nacka; Henriksdal, Jarlaberg, Ektorps, Orminge, Fisksätra och Ältaberg. Vattenledningsnätet är totalt 420 km och innehåller 12 tryckstegningsstationer. Kommunen har utrett den framtida vattenförsörjningen i en rapport som analyserar behovet fram till år 2033. Förslag till nya huvudvattenledningar har tagits fram. Generellt är dagsläget och framförhållningen god när det gäller vattenförsörjningen i kommunen.

Spillvatten

Verksamhetsområdet för spillvatten omfattar i stort sett samma område som det för vatten, även om vissa avvikelser finns. Totalt finns 392 km spillvattenledningar, varav 80 km tryckledningar. 59 pumpstationer finns på olika platser i kommunen. Spillvatten från Sicklaön och Älta leds till Henriksdals reningsverk, medan avloppen från Boo, Fisksätra och Saltsjöbaden leds till Käppala på Lidingö. I förnyelseområdena i Boo, byggs spillvattenledningen vanligtvis ut som LTA-system (Lätt Tryck Avlopp). LTA-systemen fungerar inte utan strömtillförsel, vilket kräver beredskap för långvariga strömbrott. När det

gäller spillvatten har inga utredningar gjorts vad gäller framtida kapacitet. Det innebär att kapaciteten på spillvattennätet och behovet av nya huvudledningar måste analyseras i översiktsplanarbetet.

Dagvatten

Dagvattennätet på Sicklaön är utbyggt sedan länge, men ledningarna är inte dimensionerade för kommande exploateringar inom vissa områden.

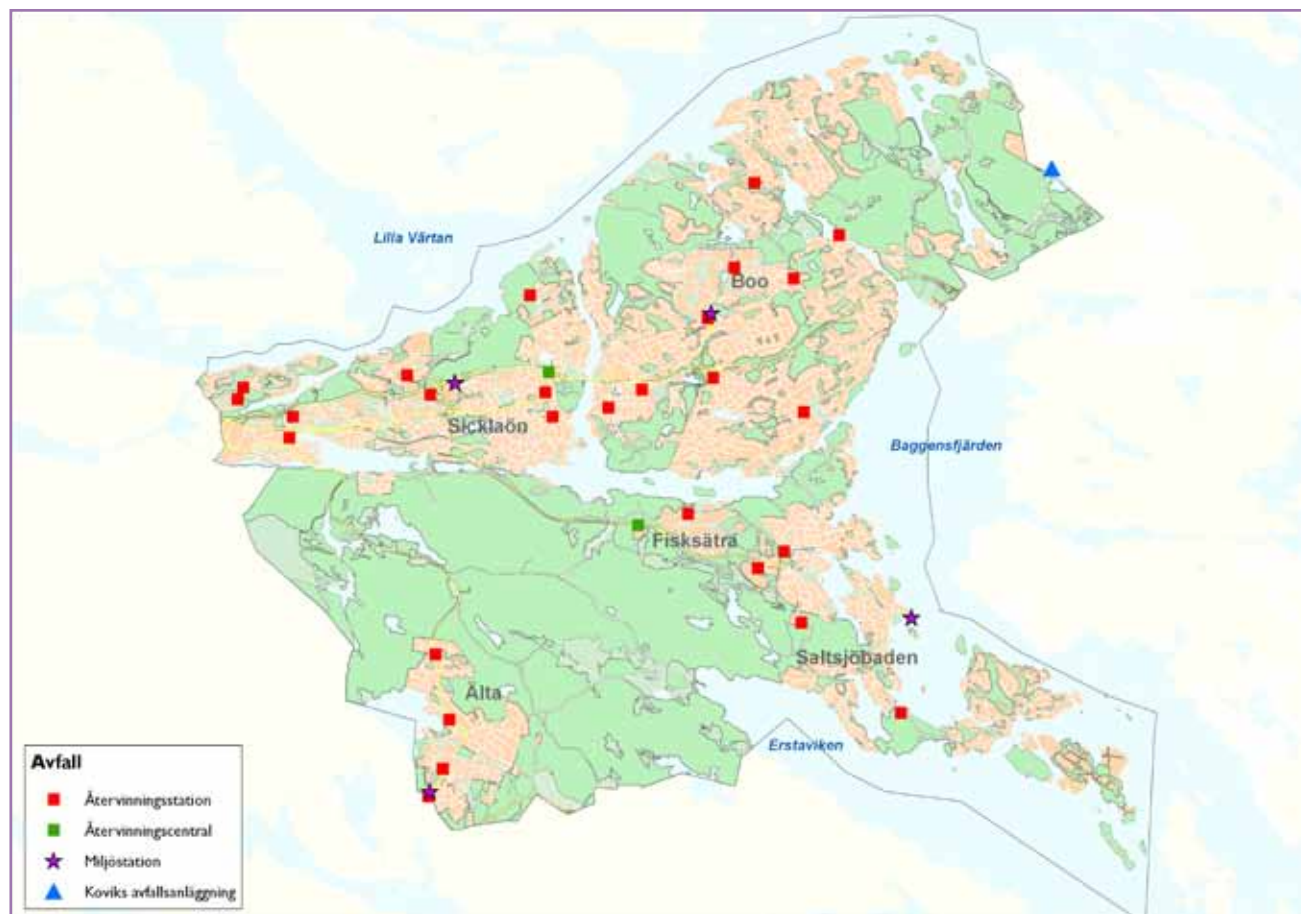
Enligt kommunens dagvattenpolicy anges att ”dagvatten bör så tidigt återföras till det naturliga kretsloppet och i första hand omhändertas lokalt inom fastigheten”. Vidare anges att ”all fysisk planering som kan påverka dagvatten ska ske långsiktigt och beakta förväntade klimatförändringar”.

Avfall

Kommunen ansvarar för omhändertagande av hushållens avfall enligt miljöbalken. Förpackningar av plast, metall, glas och tidningar omfattas av producentansvaret. Verksamhetsutövare ansvarar själva för omhändertagandet av sitt avfall förutom den del som klassas som hushållsavfall. Entreprenörer är upphandlade och sköter olika delar av den avfallshantering som kommunen är ansvarig för, det vill säga insamling av hushållsavfall, drift av återvinningscentralerna, insamling och behandling av farligt avfall, insamling av slam och behandling av hushålls- och grovavfall.

Insamlat osorterat hushållsavfall från kärl och säck transporteras idag till förbränning i Högdalen där det produceras fjärrvärme och el. Ett insamlingssystem för utsorterat matavfall håller på att införas i hela Nacka genom ett system med två kärl, brunt kärl för matavfall och grönt kärl för övrigt avfall. I flerbostadshus är maskinell hämtning från nedgrävda behållare eller sopsugsystem alternativa lösningar till kärl. Verksamheter kan idag sortera ut matavfall. Systemet håller på att byggas ut etappvis för enbostadshus och flerbostadshus. Det insamlade matavfallet behandlas idag biologiskt genom kompostering. På sikt kan matavfallet istället rötas för att producera biogas, men idag saknas en biogasanläggning för matavfall i Stockholmsregionen.

Kommunen har två återvinningscentraler; Östervik

och Skuru. Ingen av centralerna ligger på mark som ägs av kommunen. På återvinningscentralerna lämnas både grovavfall, elavfall, farligt avfall och förpackningar från hushåll. Belastningen på återvinningscentralerna är hög och kan förväntas bli ännu högre när befolkningen ökar. Det finns därför skäl att studera lägen för ytterligare återvinningscentraler i översiktsplanen. I kommunen finns också ett antal återvinningsstationer för insamling av förpackningar. Dessa drivs och sköts av

Förpacknings- och tidningsinsamlingen. Lägen för nya återvinningsstationer bör beaktas vid nyexploatering men är framförallt en detaljplanefråga.

I Kovik finns en avfallsanläggning som ägs och drivs av Sita Sverige AB. Denna är regionalt viktig och utpekad i RUF 2010. Kovik används främst av verksamhetsutövare, men Sita är också kommunens entreprenör för behandling av grovavfall som hämtas på återvinningscentralerna eller direkt från hushållen.

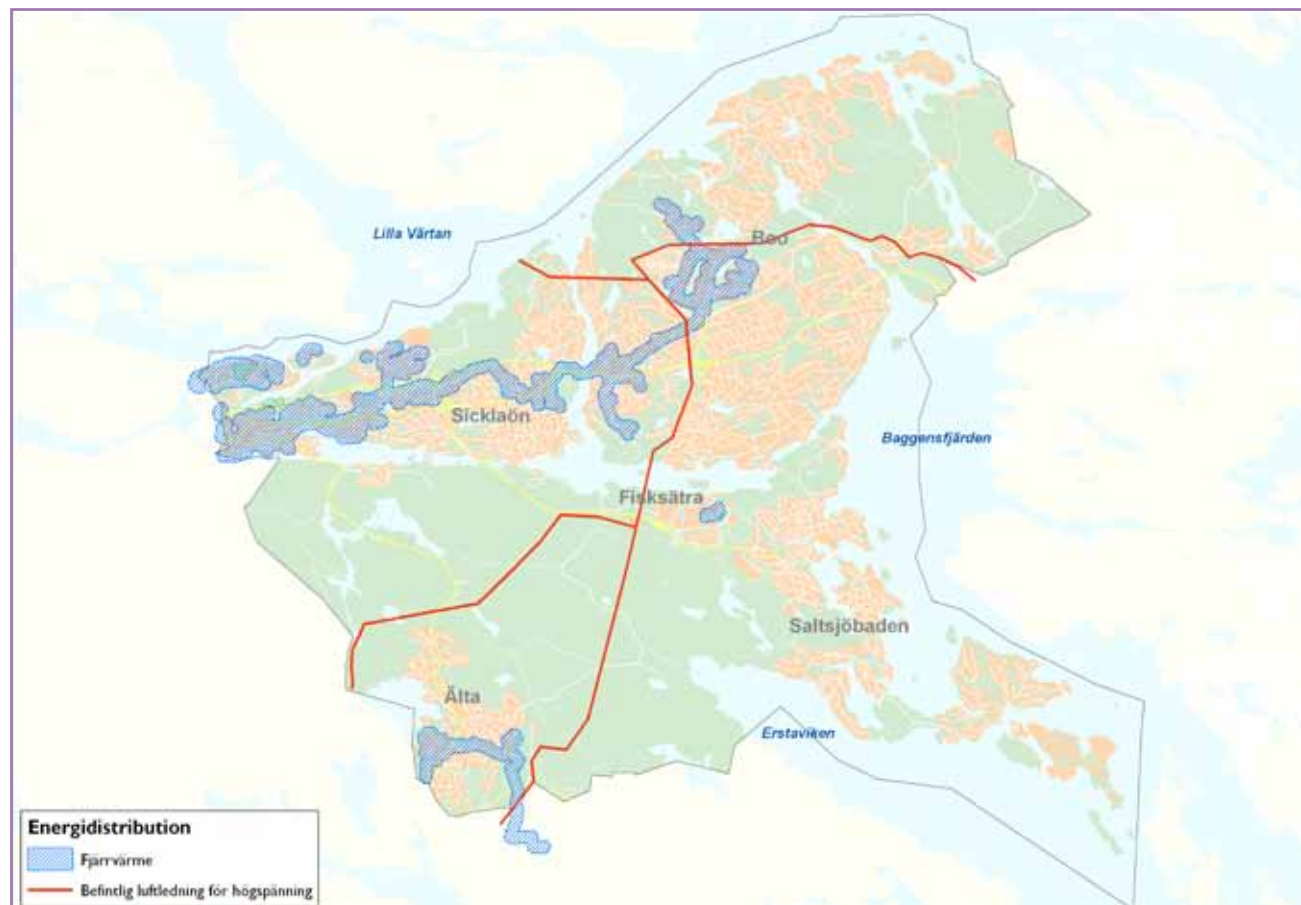
Energidistribution

Fjärrvärmenäten har byggts ut under de senaste åren av energibolagen Fortum och Vattenfall. Fortums nät sträcker sig från Stockholm in på västra Sicklaön och Vattenfalls nät täcker delar av Älta. Vattenfalls fjärrvärme i Nacka produceras av biobränslen medan Fortums fjärrvärmemix består av omkring 80 procent förnybar energi och 20 procent fossila bränslen. Fortum har i Sickla även ledningar för fjärrkyla.

Högspänningsnätet för el i kommunen består av 70 kV och 220 kV ledningar. Befintliga luftledningar kommer från Stockholm och Tyresö till en transformatoranläggning i Fisksätra. En sjökabel från Lidingö kommer in i kommunen i norra Skuru. Inom projektet ”Stockholms ström” planeras omfattande ombyggnader av högspänningsnätet i Stockholmstrakten. Bland annat tillkommer nya kablar och vissa luftledningar kommer troligtvis att tas bort.

Platser för upplag

I Nacka saknas tillräckligt många platser för upplag av massor. Det kan röra sig om snöupplag vintertid och tillfälliga upplag av grus, jord och sten vid olika typer av byggnadsarbeten. Bristen på platser för upplag innebär alltför långa transporter.

RIKSINTRESSEN ENLIGT MILJÖBALKEN

I miljöbalkens tredje och fjärde kapitel finns regler för områden av riksintresse. Dessa områden ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada utpekade värden eller intressen. Nacka kommun berörs av följande utpekade riksintressen. I avsnittet mark- och vattenanvändningen redovisas hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Kulturmiljövård (3 kap. miljöbalken)

Nackas norra kust

Farledsmiljö som speglar skärgårdens betydelse för huvudstadens sjöfart, livsmedelsförsörjning, rekreativt liv och levnadsbetingelser för innerskärgårdens befolkning sedan medeltiden.

Herrgården Erstavik

Herrgårdsmiljö med olika byggnader i öppen, odlad dalgång samt prästbostället Källtorp. Riksintresset omfattar hela odlingslandskapet.

Brukslämningarna vid Nacka ström

Tidig industriell miljö med anor från 1500-talet, baserad på vattenkraften i Nacka ström vilken speglar förutsättningen för den äldsta industriella verksamheten i Stockholmstrakten.

Centrala Saltsjöbaden

Badort, kurort och segelsportort från 1890-talet med planering och arkitektur som visar idealen kring sekelskiftet 1900.

Villaområdet Storängen

Villasamhälle grundat 1904 utmed Saltsjöbanan som speglar det tidiga 1900-talets arkitekturideal med individuellt utformade villor på stora lummiga tomter.

Friluftsliv (3 kap. miljöbalken)

Erstavik och Nackareservatet

Stort sammanhängande område med omväxlande natur som i huvudsak är obebyggt. Området innehåller även friluftsanläggningar. Det är välbesökt som närströvsområde och används för exkursioner och utflykter av människor från hela Stockholmsområdet.

Kommunikationer (3 kap. miljöbalken)

Farleden till Stockholm

Delar av inseglingsleden till Stockholm följer Nackas norra kust från Höggarnsfjärden till Danvikkanalen.

Farleden genom Skurusundet och Baggensstaket

Den gamla inseglingsleden till Stockholm från Baggensfjärden.

Södra länken och Östlig förbindelse

Den befintliga Södra länken och den framtida sammanbindningen mellan Södra och Norra länken som kallas Östlig förbindelse, är av stor betydelse för den regionala trafikinfrastrukturen.

Värmdöleden, väg 222

Värmdöleden är den viktigaste vägförbindelsen i Nacka och Värmdö och av regional betydelse.

Väg 222/260

Väg 222/260 från Stadsgårdshamnen till trafikplats Sickla utgör Nackas förbindelse med centrala Stockholm

Saltsjöbanan

Lokaljärnväg mellan Slussen och Saltsjöbaden av särskild regional betydelse.

Energidistribution (3 kap. miljöbalken)

Stamnät för distribution av el

Befintlig 220 kV ledning mellan Stockholm och Fisksätra, planerad 220 kV ledning mellan Tyresö och Fisksätra, samt befintlig 220 kV kabel mellan Fisksätra och Gustavsberg.

Totalförsvaret (3 kap. miljöbalken)

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

I Nacka kommun finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. Inom kommunen kan riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk.

Natura 2000 (4 kap. miljöbalken)

De områden som regeringen har avsatt som Natura 2000 i enlighet med EU:s förordning räknas som riksintresse enligt miljöbalkens fjärde kapitel. Följande Natura 2000-områden finns i Nacka kommun:

Söderbysjön-Dammtorpssjön

Sjöarna är naturligt näringsrika med nate och dybladsvegetation.

Ekoberget

Silikatrika klippväggar med klippvegetation.

Velamsund

Tre områden med äldre lövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora som alla ligger inom Velamsunds naturreservat.

Kustområde och skärgård (4 kap. miljöbalken)

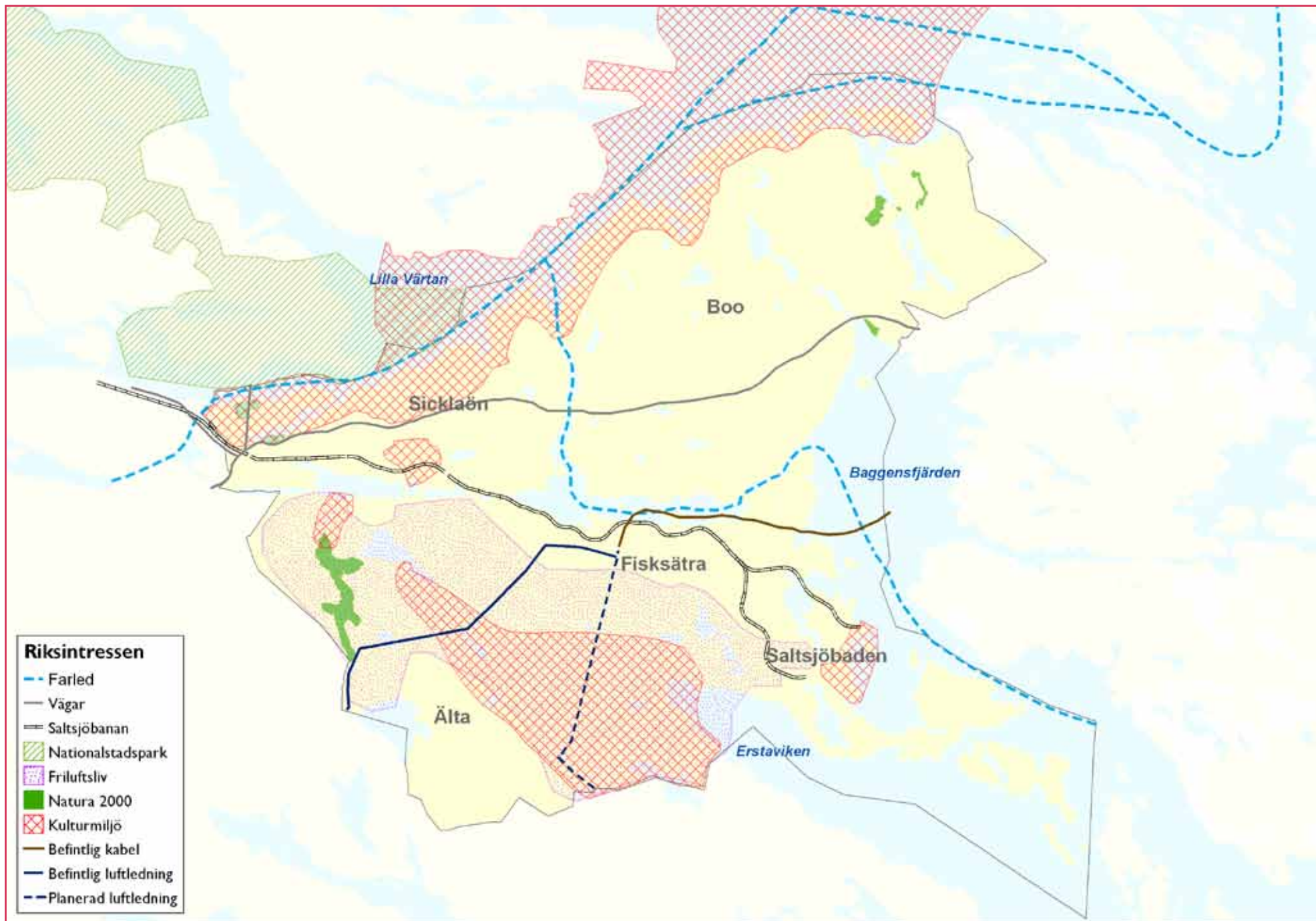
Kustområdet och skärgården utanför Stockholm

Området är av stort intresse för turismen och friluftslivet, främst det rörliga friluftslivet. Någon tydlig avgränsning av riksintresset finns inte, men länsstyrelsens tolkning är att hela kustområdet inklusive Nacka kommun ingår. Bestämmelserna innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp får komma till stånd endast om de inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Bestämmelserna utgör inget hinder för utveckling av befintliga tätorter och eller det lokala näringslivet. Detta så kallade tätortsundantag gäller för stora delar av Nacka kommun. Nacka innehåller samtidigt stora orörda naturområden där bestämmelserna är värda att uppmärksamma.

Nationalstadspark (4 kap. miljöbalken)

Nationalstadsparken

Området Ulriksdal–Haga–Brunnsviken–Djurgården är en nationalstadspark som regleras i miljöbalkens fjärde kapitel. Nationalstadsparken gränsar till Nacka kommun vid Kvarnholmen och Norra Sicklaön.

Produktion

Nacka kommun, Kommunikationsenheten
Form: Ricardo Abarza

Foto

Inlaga:

Jan Johansson

Ann-Kristin Kaplan

Peter Orevi

Bertil Nordahl

Nacka kommun, Miljö & Stadsbyggnad

Bilaga 1 till Översiktsplan för Nacka kommun
antagen juni 2012

Miljö och Stadsbyggnad, KFKS 2009/346-212

